

ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. Η'. ΕΝ ΜΙΤΥΛΗΝΗ, 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1879.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουσιν
μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν· πάντα
γὰρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Λάχ. 182. Ε.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ
ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΓΝΩΜΗΝ ΤΩΝ ΓΕΩΛΟΓΩΝ.

Ἄπ' αἰῶνος ἐξετείνετο ὁ ἀστερόεις οὐρανὸς ὑπὲρ τὴν γῆν.
Ἄπ' αἰῶνος ἦτο δημιουργημένη ἡ γῆ, ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος.
Πάντα ταῦτα τὰ ἀπειράριθμα οὐράνια σώματα δὲν εἶχον
ἀρχήν; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα θέλει ἀπα-
σχολήσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ παρὸν σύντομον ἀρθρίδιον.

Πάντες γινώσκομεν, ὅτι, ὅταν βράζωμεν ὕδωρ, ἀναβαί-
νει ἐκ τούτου ἀτμός, καὶ ὅσον περισσότερο ἀφίνομεν γὰ

βράζει τὸ ὕδωρ, τοσοῦτον τοῦτο ὀλιγώτερον γίνεται. Τέλος τὸ ὕδωρ μεταβάλλεται ἐντελῶς εἰς ἀτμὸν καὶ τὸ ἀγγεῖον μένει κενόν. Βεβαίως ἡ θερμότης, ἡ ἐράσις μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς ἀτμὸν καὶ ἐξηφάνισεν αὐτό. Περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα δι' ἰσχυροτέρας ἢ ἀσθενεστέρας βράσεως νὰ ἐξατμίσωμεν, νὰ διαλύσωμεν καὶ νὰ ἐξαφανίσωμεν πάντα τὰ λοιπὰ σώματα. Οὐδὲν σῶμα ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τόσον στερεόν, ὥστε νὰ ἀνθιστάται εἰς τὸ πῦρ. Ὑπάρχουσι βεβαίως καὶ σώματά τινα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ διαλύσωμεν εἰς ἀτμὸν διὰ τοῦ ἡμετέρου τεχνητοῦ πυρός· ἀλλὰ τὸ τεχνητὸν πῦρ δὲν δύναται καὶ νὰ παραγάγῃ τὴν μεγίστην θερμότητα. Ἡ θερμότης τῶν ἡφαιστείων ὀρέων π. χ. τήκει καὶ ἐξατμίζει καὶ λίθους, τοὺς ὁποίους διὰ τῶν ἡμετέρων μικρῶν καμίνων δὲν δυνάμεθα νὰ τήξωμεν.

Ἐντὸς τοῦ πυρός καὶ τὸ ὕδωρ δύναται νὰ διαλύῃ τὰ σώματα. Ἄλες ριπτόμενοι ἐντὸς ὕδατος διαλύονται καὶ ἀφανίζονται. Ὅμοιως σάκχαρον, τίτανος καὶ ἄλλα σώματα. Χαλκός, μόλυβδος, σίδηρος, χρυσός δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀλλὰ μένουσιν ἀμετάβλητα ἐν αὐτῷ. Ἐὰν ὁμοῦς ρίψωμεν ταῦτα ἐντὸς ἄλλων ρευστῶν, π. χ. χαλκὸν ἐντὸς βασιλικῷ ὕδατος ἢ νιτρικοῦ ὀξέος ἐπίσης ἐξαφανίζεται. Ταῦτα τὰ ρευστὰ, τὰ ὁποῖα καταστρέφουσι καὶ τὰ μέταλλα καὶ πάντα τὰ σκληρότατα σώματα, καλεῖνται ὀξέα.

Δύο λοιπὸν ὀδοὺς παρέχει εἰς ἡμᾶς ἡ φύσις νὰ μεταβάλλωμεν τὰ στερεὰ εἰς ὑγρὰ, νὰ καταστρέφωμεν καὶ νὰ διαλύωμεν αὐτά. Τίς ἐκ τῶν δύο ὁμοῦς εἶναι ὁ σπουδαιότερος, εὐκόλως δύναται νὰ διακριθῇ. Τὸ ὕδωρ αὐτὸ διαφθείρεται (κατατρύγεται) πάλιν ὑπὸ τοῦ πυρός· ὅθεν εἰς τὸ πῦρ ὀφείλομεν νὰ παραχωρήσωμεν τὰ πρωτεῖα. Διὰ τοῦ πυρός λοιπὸν δύναται νὰ καταστραφῶσι πάντα τὰ ὀρατὰ, πάντα τὰ ὄλικα σώματα. Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνάψωμεν μεγίστην

πυρὰν ἐντὸς τῆς γῆς, καὶ εἶχομεν ἀρκοῦντα ξύλα ἢ ἀνθρακας, θὰ ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ καταφλέξωμεν σύμπασαν τὴν γῆν καὶ νὰ μεταβάλωμεν αὐτὴν εἰς ἀτμὸν.

Ἐξ ὑπολογισμῶν εἶναι ἤδη γνωστὸν, ὅτι ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος καὶ πάντα τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα συνίστανται ἐξ ὕλης τινός, καὶ ὅτι δεῖ εἶναι ἀπλοῖ φωτεινοὶ δίσκοι ἢ στίλβοντα σημεῖα. Ἐὰν οἱ ὄγκοι οὗτοι συνίστανται ἐκ σιδήρου, χρυσοῦ τιτάνου ἢ ἐξ ὁποίων ἄλλων ὕλων, δὲν ἠδυνήθημεν ἔτι νὰ γνωρίσωμεν ἀκριβῶς. Ἐπίσης ἀγνοοῦμεν, ἐὰν τὰ οὐράνια σώματα συνίστανται ἐκ τῶν αὐτῶν ὕλων, ἐξ ὧν καὶ ἡ γῆ ἢ ἐξ ἄλλων. Βεβαίως ὁμοῦς καὶ αἱ ὕλαι εκεῖναι ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ διαλύωνται διὰ τοῦ πυρός καὶ νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἀτμὸν. Οὐδὲν δὲ κωλύει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν τόσον μεγάλην θερμότητα, ὥστε πάντα τὰ οὐράνια σώματα ἀνεξαιρέτως νὰ διαλύωνται εἰς ἀτμὸν. Ἡὐ ὁμοῦς, ἴσως ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις, ὁ ἀρλῶν χῶρος διὰ τὰς εἰς ἀτμὸν διαλελυμένας ὕλας τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἀφοῦ καὶ μικρὰ χύτρα πλήρης ὕδατος παράγει μέγα πλῆθος ἀτμοῦ. Ἡ ἀπάντησις εἶναι πρόχειρος—Εἰς τὸ ἀχανές μέγα οὐράνιον διάστημα. Κατὰ τὴν τοιαύτην διάλυσιν τοῦ σύμπαντος εἰς ἀτμὸν ἀπασαί αἱ ὕλαι θὰ ἔκειντο φύρδην μίγδην, ἢ μᾶλλον δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν πλέον ἀπ' ἀλλήλων τὰς διαφόρους ὕλας π. χ. τὸ θεῖον, τὸν μόλυβδόν, τὸν ἀργυρον κτλ. Τὰ πάντα θὰ ἦσαν κατατετμημένα εἰς λεπτότατα μόρια καὶ τὰ λεπτότατα ταῦτα μόρια θὰ ἦσαν δι' ἡμᾶς πάντα ὅμοια. Τοιαύτη μάζα καλεῖται ὕλη (materie), καὶ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον μόνη ἡ ὕλη καὶ οὐδὲν πλέον ὑπῆρχε, καλεῖται ὑπὸ τῶν ποιητῶν Χάος ἢ Χαοτικὴ κατάστασις.

Τὴν ὕλην ταύτην ἐπλασεν ὁ παντοδύναμος Θεός, ἀλλ' οὐχὶ ἀκίνητον καὶ νεκρὰν ἀλλὰ ζῶσαν. Γεννηθῆτω, λέγει ἡ Γραφή, ἐφώνησεν ὁ Θεός Σαβαῶθ, καὶ τὸ σύμπαν ὑπή-

κουσεν εἰς τὴν φωνὴν του. Ἦδη μέλλομεν νὰ ἴδωμεν, πῶς ἐκ τῆς ὕλης ταύτης ἐγεννήθη τὸ σύμπαν.

Μόνον ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἐν τῇ ὕλῃ ταύτῃ ὑπερμεγέθης θερμότης ἡδύνατο νὰ ὑφίσταται ὡς τοιαύτη. Πᾶν θερμόν, πᾶν ζεστόν σῶμα, ἔστω μέγα ἢ μικρόν, ψυχραίνεται βαθμηδόν ἢ ἐξακοντίζει τὴν θερμότητά του, ὡς ἡ κάμινος κατὰ τὸν χειμῶνα, ἢ ὁποία ψυχραίνεται ἐπισθητικῶς, ἐὰν δὲν ἐμβάλλωνται ἀνθρακες. Ὅταν δὲ ζεστόν σῶμα ψυχραίνεται, μεταβάλλεται καὶ ἡ κατάστασις του. Ὁ ἐκ τῆς θερμότητος παραγόμενος ὑδρατμός π. χ. ἐπικαθίζει πάλιν εἰς σταγόνας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων· οὕτω εἰς τὸ μαγειρεῖον κατὰ τὴν ἐψησιν, ὁμοίως εἰς τὸν ἀέρα ὡς νεφέλη καὶ βροχή· τότε δὲ λέγομεν, ὅτι ὁ ἀτμός συμπυκνοῦται. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν ὕλην· αὕτη ἐξηκόντισε τὴν θερμότητά της εἰς τὸ ἀχανές διάστημα καὶ ἐγένετο πυκνότερα. Συγχρόνως ἔπρεπε πάντα τὰ μέρη αὐτῆς φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ λάθωσι κίνησιν. Καὶ ἡ ὅλη δὲ μάζα συγχρόνως δὲν ἔμεινε πλέον ἡσυχος· διότι σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐναφίεται ἐντελῶς εἰς ἑαυτὸ, ἐὰν ἦν γι ρευστὸν λαμβάνει μορφήν σφαιρικὴν καὶ κινεῖται περὶ τὸ κέντρον του ἢ περὶ τὸν ἀξονά του. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἤδη πρέπει νὰ φανταζώμεθα ὡς σφαῖραν ἀπειρομεγέθη, μεγαλύτεραν καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὁμοῦ πάντων λαμβανομένων. Ἡ σφαῖρα αὕτη ἐκινεῖτο καὶ περὶ τὸν ἀξονά της.

Καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ θερμότης, ἢ ὁποία ἀκόμη ἐξηκοντίζετο πάντοτε, μετέβαλλον ἀδιακόπως τὴν κατάστασιν τῆς ὕλης. Περὶ τὸ κέντρον ἐσχηματίσθησαν πυκνότεροι φλοιοὶ ἢ δακτύλιοι· καθ' ὅσον δὲ οὗτοι ἀπεψύχοντο, ἀπεσπῶντο εἰς μεγάλα τμήματα. Τοιαῦται μάζαι ἀτμοῦ ἢ νεφέλης φαίνονται καὶ νῦν ἐτι εἰς τὰς ἀπωτάτω χώρας τοῦ οὐρανοῦ. Καλοῦνται δὲ αὗται φωτεινὰ νεφελώματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐνίοτε λάμπουσι εἰς ἡ δύο ἀστέρες. Εἶναι δὲ

ταῦτα μεγάλα κοσμικὰ συστήματα, τῶν ὁποίων ἡ μόρφωσις εἶναι ἀτελής ἐτι. Καὶ ὁ ἡμέτερος ἥλιος μετὰ τῆς γῆς, τῆς σελήνης καὶ ὄλων τῶν περὶ αὐτὸν περιφερομένων ἀστέρων ἤτο ποτε τιοῦτον φωτεινὸν νεφέλωμα. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν οὐρανίων σωμάτων τὰ τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος γινώσκομεν κάλλιστα, εἰς ταῦτα θέλομεν δώσει ἰδιαιτέραν προσοχήν.

Εἰς τὸ ὑπερμεγέθης φωτεινὸν νεφέλωμα, τὸ ὁποῖον ἀδιακόπως ἐστρέφετο περὶ τὸν ἀξονά του, ἐσχηματίσθη στερεὸς πυρὴν ἐν τῷ κέντρῳ· οὗτος ἐλαμπεν ὡς στίλβων ἀστὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ καταφωτίζει ἤδη ὡς ἥλιος γῆν καὶ σελήνην. Περὶ αὐτὸν συνεπυκνοῦτο τὸ νεφέλωμα πάλιν εἰς φλοιοὺς καὶ δακτυλίους, εἰς τοὺς ὁποίους δι' ἀποψύξεως καὶ κινήσεως συνεσπειράθησαν πυκνότεραι μάζαι, διέρρηξαν τὸν δακτύλιον, ἀλλὰ πάντοτε ἐξηκολούθουν τὴν περὶ τὸ κέντρον κίνησιν. Ἐκ τῶν δακτυλίων τούτων ἐγεννήθησαν οἱ περὶ τὸν ἡμέτερον ἥλιον περιφερόμενοι πλανῆται, ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ μέχρι τοῦ Ἡρσειδῶνος. Ἦδη κατανοοῦμεν διατὶ ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ πλανῆται κινεῦνται περὶ τὸν ἥλιον ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ἦσαν δὲ ἐν καταστάσει διαλελυμένη συνηνωμένοι μετὰ τοῦ ἡλίου εἰς ὑπερμεγέθης φωτεινὸν νεφέλωμα, τὸ ὁποῖον περιστρέφετο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην.

Οἱ εἰς τὸ φωτεινὸν νεφέλωμα σχηματισθέντες δακτύλιοι δὲν ἦσαν πάντες τῆς αὐτῆς ποιότητος. Τινὲς ἐξ αὐτῶν συσπειραθέντες ἐσχημάτισαν ἐκ τῆς ὅλης μάζης των ἐν μόνον κοσμικὸν σῶμα, ὡς ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀφροδίτη. Ἄλλοι διεσπάσθησαν εἰς περισσότερα τεμάχια, τὰ ὁποῖα συνεπυκνώθησαν εἰς μικρὰ οὐράνια σώματα. Διὰ τούτων δὲ ἐνοοῦμεν τοὺς μικροὺς ἀστεροειδεῖς πλανήτας, οἱ ὁποῖοι πάντες ὁμοῦ λαμβανόμενοι εἶναι πολὺ μικρότεροι τῆς γῆς. Τρίτον εἶδος δακτυλίων ἦσαν οἱ μέγιστοι· ἡ μάζα αὐτῶν ἦν τοσοῦτον ὑπερμεγέθης, ὥστε δὲν ἡδύνατο νὰ συμ-

πυκνωθῆ εἰς ἓν μόνον σῶμα, ἀλλ' ἀπετέλεσε πάλιν ἓνα πυρῆνα καὶ περὶ τοῦτον ἓνα ἢ περισσοτέρους δακτύλιους. Ὁ πυρῆν, προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπετέλεσε τὸν πλανήτην, οἱ δὲ περικυκλοῦντες αὐτὸν δακτύλιοι συνεσπειράθησαν εἰς σελήνας ἢ δορυφόρους. Καὶ ἐπὶ ἐνός μὲν δακτύλιου ἀπετελέσθη μία σελήνη, ὅπως εἰς τὴν γῆν, ἐπὶ δὲ πλείονων πλείους, ὅπως εἰς τὸν Δία καὶ τὸν Κρόνον. Ὁ Κρόνος ἔχει ἐπτὰ σελήνας καὶ πρὸς ταύταις ἓνα δακτύλιον ἔτι. Ὁ δακτύλιος οὗτος εἶναι θεβαίως ἡ ὀγδόη σελήνη ἢ μήπω διαμορφωθείσα.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ δακτύλιοι συνεπυκνώθησαν εἰς σφαιρικὰ οὐράνια σώματα, ἡ ὕλη ἦτο διαφανὲς φωτεινὸν νεφέλωμα. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε σφαιρικὴν μορφήν, ἔγεινεν ἤδη τοσοῦτον πυκνὴ, ὥστε ὁμοίαζε πρὸς παχὺ καὶ ἀδιαφανὲς νεφέλωμα ἢ ἀτμόν. Τὰς περαιτέρω ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς αὐτήν, δὲν θέλομεν διεξέλθει· ἐν γένει μόνον θέλομεν παρατηρήσει, ὅτι ἡ ἐξακόντισις τῆς θερμότητος προέβαινε πάντοτε ταχύτερον, καὶ ἐκ τούτου τὸ νεφέλωμα ἐγένετο πάντοτε πυκνότερον, τέλος ρευστὸν καὶ δὴ καὶ στερεόν.

Ἐὰν ἤδη ἀναλογισθῶμεν τὴν διάφορον φύσιν τῶν ἐγγυτάτω τῆς ἡμετέρας γῆς εὐρισκομένων οὐρανίων σωμάτων, θέλομεν ἤδη ἐννοήσει αὐτήν. Ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς τὸ κέντρον καὶ εἶναι τὸ μέγιστον σῶμα κινεῖται μόνον περὶ ἑαυτὸν. Πρὸς τὸ κέντρον συνεσπειράθη ἡ μεγίστη μάζα τοῦ νεφελώματος δυνάμει τῆς ἔλξεως· ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶναι τὸ ἀρχικὸν κέντρον, δὲν δύναται νὰ ἔχη οὐδεμίαν ἄλλην ἢ τὴν περὶ ἑαυτὸν κίνησιν. Οἱ ἐγγυτάτω αὐτοῦ κείμενοι δακτύλιοι συνεσπειράθησαν εἰς ἓν σῶμα ἕκαστος καὶ ἀπετέλεσαν τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἀφροδίτην. Ἀμφότεροι δὲν ἔχουσι σελήνας, ἐπειδὴ ἡ μάζα των ἦτο πολὺ μικρὰ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ νέους δακτύλιους. Τοῦτο δὲν συνέβη καὶ εἰς τὴν γῆν· αὕτη ἐγεννήθη ἐξ ἐνός τοσοῦτον μεγά-

λου δακτύλιου, ὥστε οὗτος συμπυκνωθεὶς ἀπεχωρίσθη εἰς πυρῆνα καὶ μικρότερον δακτύλιον. Ὁ μικρότερος οὗτος δακτύλιος εἶναι ἡ Σελήνη. Ὅσον δὲ ἀπωτέρω τοῦ κέντρου εὐρίσκοντο οἱ δακτύλιοι, τοσοῦτον φυσικῶ τῷ λόγῳ ἦσαν μεγαλείτεροι· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἀπωτέρω πλανῆται Ζεὺς Οὐρανός, Ποσειδῶν σχετικῶς πρὸς τὴν Γῆν εἶναι τοσοῦτον ὑπερμεγέθεις καὶ ἔχουσι πλείους σελήνας, 6—8. Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι οἱ πλανῆται παρήχθησαν ἐκ δακτύλιων κατ' ἀρχὰς συνεχομένων καὶ οἱ δακτύλιοι οὗτοι ἐκινούντο περὶ τὸ κέντρον, διὰ τοῦτο καὶ ἔχουσι πάντες τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν εἰς τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν. Ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν συνοδεύουσιν αὐτοὺς καὶ αἱ σεληναί των, ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ ἐξωτάτου στρώματος. Ἡ περὶ τὸν ἄξονα κίνησις αὐτῶν ἤρξατο, εὐθὺς ὅτε ὁ δακτύλιος συνεσπειράθη εἰς σφαιρικὴν μορφήν. Ὅταν δηλαδὴ ἐκσφενδονισθῇ σφαιρά τις, τὰ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς μέρη κινουῦνται ταχύτερον ἢ τὰ περὶ τὸ κέντρον· ἡ δὲ διάφορος αὕτη κίνησις τῶν μερῶν ἐπέφερον ἀμέσως τὴν περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφὴν, ἡ ὁποία παρήγαγε τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα.

Καθὼς δὲ τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἐξηγεῖται κατὰ τὴν περιγραφείσαν ἤδη γένεσιν, τοιοῦτῳ τρόπῳ ἐν μὲν τῷ δακτύλιῳ τοῦ Κρόνου ἀνευρίσκομεν σεληνήν μήπω μεμορφωμένην, ἐν δὲ τοῖς φωτεινοῖς νεφελώμασιν ἡλιακὰ συστήματα μήπω ἀποτετελεσμένα, ἐν δὲ τῷ γαλαξίᾳ τὸν ἐκ τῆς ἀρχικῆς ὕλης τοῦ σύμπαντος δακτύλιον, ἐν ᾧ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀκαταλόγιστον ἀναπτύσσονται ἀναρίθμητα κοσμικὰ συστήματα.

Ἵπολείπεται ἤδη τὸ περὶ τῆς γενέσεως τῶν κομητῶν. Ἡ μάζα αὐτῶν εἶναι πολὺ ἀραιότερα τῆς τῶν πλανητῶν, εἶναι ὅλως ἀτμόμορφος. Κινουῦνται δὲ οὗτοι περὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ ἄλλων τροχιῶν. Εἶναι ἴσως αἱ ἀραιόταται νεφελώδεις ὕλαι, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν διάρρηξιν τῶν δακτύλιων ἐξέφυγον ἐκ τῆς ἔλξεως τοῦ πυρῆνος καὶ ἀφεθέντες εἰς ἔ-

αυτούς, πλανῶνται ἐν τῷ ἀχανεῖ διαστήματι, ἐλκόμενοι μόνον ὑπὸ τοῦ κέντρου δηλ. ὑπὸ τοῦ ἡλίου; Δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτούς εἰς τὴν βραχεῖαν ὑπὲρ τὸν ἡλιον πορείαν αὐτῶν, καὶ βλέπομεν ἄλλους ἐξαφανιζομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα, καὶ μόλις μετὰ χιλιοστηρίδας ἐπανερχομένους. Οἱ μὲν πρῶτοι εἶναι ἴσως τὰ πλανώμενα λείψανα τῶν ἐγγυτάτω τοῦ ἡλίου δακτυλίων, οἱ δὲ τῶν ἀπωτάτω αὐτοῦ εὐρισκομένων.

ΛΟΓΟΣ

BENIAMHN TOY ΛΕΣΒΙΟΥ (1).

«Πολλὰι γυναῖκες ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας ἀπάσας», ἐφώναξε μὲ ἐκπληξιν, ὦ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, ὁ σοφὸς Σολομών, ὅτε ἐπροεῖδε τὴν ἐδόξαν τῆς Θεοτόκου! Τοῦτο πρέπει νὰ φωνάξῃ καὶ πᾶς Δάξ σήμερον, τὸ, πολλοὶ αὐθένται τῆς Δακίας διέχυσαν ἢ ἐξήτησαν νὰ διαχύσωσιν ἀγαθοεργίας ἐπὶ τῆς Δακίας. Σὺ δὲ, ὦ Καρατζᾶ, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας ἅπαντας τοὺς πρόσοῦ αὐθέντας, ὅτε ἐζήτησας νὰ καλλιεργήσῃς διὰ τῆς φιλοσοφίας τὸ λογικὸν τῶν Δακῶν.

Τοῦτο εἶναι ἔργον Θεοῦ καὶ ὄχι ἀνθρώπινον, εἶναι ἔργον ὑπερβαῖνον ἅπαντα τὰ ἔργα ἐπὶ τῆς γῆς. Καθότι ἐστὼ αὕτη ἢ θάλασσα ἢ μεγάλη καὶ εἰρύχωρος· ἐστῶσαν τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες, αἱ φάραγγες! Ἔστω ἢ γῆ, λέγω, ὀλόκληρος μετὰ τῶν φυτῶν καὶ ζώων, πλὴν ἀνευ τοῦ ἀνθρώπου.

(1) Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1818, ἡγεμονεύοντος τοῦ I. Καρατζᾶ. Μετατυπώσαμεν δὲ αὐτὸν ἐν τούτῳ ἔργῳ τῶν ἐν Λέσβῳ συνδρομητῶν τοῦ Πανδέκτου, ἐκ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ, ὅπου τὸ πρῶτον κεντεχωρίσθη, καὶ ἔνεκα τοῦ γραμματολογικοῦ αὐτοῦ διαφέροντος, διὰ τοῦς λοιποὺς αὐτοῦ συνδρομητάς.

που. Τότε ἐπεία ἀμορφία δὲν ἤθελε καλύπτει τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς! Πόλεις δὲν ἤθελον εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς· κῶμαι καὶ πολίχνια δὲν ἤθελον φαίνονται ἐπ' αὐτῆς· ἢ γῆ ἤθελον εἶναι ἀγεώργητος· ἢ θάλασσα ἀνευ τινὸς πλοίου· τὰ πάντα ἐρημία, τὰ πάντα θηριότης, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω, τὰ ὄντα ὡς μὴ ὄντα. Καθότι, ἂν τις, φέρ' εἰπεῖν, ἦν λίθος ἢ ξύλον, αὐτὸς δὲν ἤθελε γινώσκη τι, οὔτε ἤθελον αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως· ἀλλ' ἤθελον εἶναι μὴ ὄν δι' ἑαυτὸν. Εἰ δὲ καὶ ἦν τις θηρίον ἢ πτηνόν, αὐτὸς μὲν ἤθελον αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, εἴτε τῶν ἐνεργειῶν τῶν εἰς αὐτὸν ἐνεργούντων σωμάτων, πλὴν δὲν ἤθελον ἔχη γνῶσιν τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως. Μόνος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ αἰσθάνεται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, καὶ γινώσκει τὴν ὑπαρξιν τῶν ὄντων, καὶ ἐτι ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐξικνεῖται μέχρι τῆς γνώσεως τοῦ ἰδίου δημιουργοῦ. Ὡστε μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ κάτοικος τῆς Γῆς, ὁ στλισμὸς καὶ ὠραιότης τοῦ κόσμου, καὶ κύριος τῶν λοιπῶν ζώων, ὡς ἂν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμοίωσις. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἵνα ἄρχῃ τῶν ἐπὶ γῆς κτισμάτων». Ἀλλὰ κατὰ τί ἄλλο εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, εἰμὴ κατὰ τὸ λογικόν; «πᾶν λογικὸν καὶ αὐτεξούσιον, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ», κατὰ τὸν θεὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Ἀλλὰ τίς πάλιν, παρακαλῶ, ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι τοῦτο τὸ λογικὸν ἐδόθη ἐκ Θεοῦ δυνάμει εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὄχι ἐνεργείᾳ, καὶ ὅτι δεῖται ἐκτυλίξεως διὰ τινος χειρὸς, καὶ ὅτι αὕτη ἢ γείρ εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἡ ἀγωγή καὶ παιδεία: ἐκγονα τῆς φιλοσοφίας; Ἀφαίρεσον πᾶσαν ἀγωγὴν ἐκ τινος ἀνθρώπου, καὶ θέλεις ἰδῆ αὐτὸν ὁμοῖον μὲ τὰ θηρία. Ἡμεῖς ἔχομεν ὄχι ὀλίγας ἱστορίας ἐξιστορούσας ἡμῖν, ὅτι εὐρέθησαν ἄνθρωποι ἐβρίμμενοι εἰς τὰ δάση ἐκ βρεφῶν (γόνος βέβκια τοῦ ἔρωτος, καὶ γαλακτοτραφέντες ὑπὸ τῶν ἄρκτων), οἵτινες οὔτε γλῶσσάν τινα ἐγίνωσκον, οὔτε μνήμην τινὰ εἶχον, καὶ ὡς ἄλλαι ἄρκτοι περιπατοῦν μὲ τέσσαρα. Ὡστε διὰ νὰ γείνη ὁ ἄνθρωπος, εἶναι

ανάγκη εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ ἀγωγὴν καὶ παιδείαν, καὶ τότε θέλει εἶναι ζῶον θεογενὲς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλέως αὐτὸς θέλει εἶναι θηρίον δυσμαχώτερον τῶν ἀρκτων καὶ λεόντων, ἢ φαῦλος καὶ ἀχρεῖος: ὃ ἐστὶ μεθερμηθενόμενον θέλει διαμένει ὡς ζῶον ἄλογον, ἢ καὶ χειρὸν αὐτῶν. «Μέση οὔσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία, λέγει ὁ Ἱερακλῆς ὁ φιλόσοφος, τῶν τε ἀεὶ νοούντων τὸν Θεόν, καὶ τῶν μηδέποτε νοεῖν πεφυκότων, ἄνεισι πρὸς ἐκεῖνα καὶ κάττεισι πρὸς ταῦτα, νοῦν ἀποκτῆσει καὶ ἀποβολῆ, πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν καὶ τὴν θήρειον διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀμφίβιον ἀνὰ μέρος οἰκειομένη». "Ἄν λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθῃ μὲν ἐκ χειρὸς Θεοῦ δυνάμει λογικῆς, πλην ἐάθῃ εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν νὰ ἀποκαταστήσωσιν αὐτὸν ἐνεργεῖα λογικόν, τίς πλέον δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ἔτι μόνος ἐκεῖνος τῶν ἡγεμόνων, ὅστις φροντίζει νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἐνεργεῖα λογικούς, εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἀνώτερος ἀπάντων; Καθότι ἀγκαλά καὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον «ἴδιον τοῦ βασιλέως τοῦ προμηθεύθαι τῶν ἀρχομένων» πλην ἐπειδὴ ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ἀγαθοεργίαι, τὰς ὁποίας ἤθελε κάμει εἰς ἡγεμῶν εἰς τὸ ὑπῆκρον αὐτοῦ, ἀνάγονται εἰς τὸ σῶμα, καὶ μόνῃ ἢ τῆς παιδείας εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ ὑπερέχει ἀσυγκρίτως τοῦ σώματος, ἕκαστος ἡμῶν ὁρᾷ, ὅτι ἡ τῆς παιδείας εὐεργεσία εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων τῶν λοιπῶν εὐεργεσιῶν, καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγαθῆς διοικήσεως, ἐνῶ τὸ ἐναντίον εἶναι τῆς τυραννίδος «Οὐ γὰρ ἔστι, λέγει ὁ Πλάτων (ἐν Θεάγ.), περὶ ὅτου θειοτέρου ἂν ὁ ἄνθρωπος βουλευσάιτο, ἢ περὶ παιδείας αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων». Καὶ ὁποῖαν ἄλλην μείζονα τιμὴν δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ὕψιστον "Ὀν, ὅσον τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν ἐνεργεῖα λογικόν. «Οὐ τιμήσεις Θεῶ, λέγει Ἱερακλῆς ὁ φιλόσοφος, διδούς τι αὐτῶ, ἀλλ' ἐὰν τῶ Θεῶ τὴν διάνοιαν ὁμοιώσης».

Τί δαί; εἶναι ὀλιγώτερον ἐπικερδεστέρα ἢ παιδεία εἰς μίαν οἰκίαν; Ἀλλὰ τὰ πλούτη πόθεν ἄλλοθεν γεννῶνται ἢ ἐκ τῶν

τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν; Καὶ αὐτὴ ἡ Γεωργικὴ εἰς ποῖον ἄλλο μέρος κάμνει προόδους, ἢ ἐνθα κάμνουσι προόδους αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι; Οὕτως ἡμεῖς βλέπομεν τὴν Ῥωσσίαν εἰς τὰς ἐφημερίδας νὰ στέλλῃ ἀνθρώπους ἤδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἕνεκα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Γεωργικῆς. Ἐξετάτετε νὰ ἰδῆτε ποῖον ἔθνος εἶναι ἐπὶ τῆς Γῆς πλουσιώτερον καὶ ἰσχυρώτερον, καὶ ποῖον δυστυχεῖς καὶ ἄθλιον. "Ὅπου πρόδος τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐκεῖ πλοῦτος καὶ δύναμις, καὶ ὅπου ἐλλείπουσι αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, ἐκεῖ ἀθλιότης καὶ δυστυχία. "Ἐως οὗ οἱ Ἕλληνες ἐπρόσκειντο εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἐφώναζον, «πᾶς μὴ Ἕλληνα βάρβαρος» τῶρα ὅμως ἰδέτε τὴν κατάστασιν των. "Ὅτι λοιπὸν ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, οὐδαίς, νομίζω δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ. Μένει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν ὁποῖόν τι ἐστίν. Ὁ νοῦς, εἴτε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τρεῖς δυνάμεις: τὴν μνήμην, τὸ λογικόν καὶ τὴν φαντασίαν. "Ὡστε εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτυλιχθῇ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἐκάστη τούτων τῶν τριῶν δυνάμεων, τὸ δυνατόν, ἀνὰ μέρος διὰ τῶν μαθημάτων βέβαια τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκάστην τούτων τῶν δυνάμεων. Εἰς τὴν μνήμην λοιπὸν προσδιάζουσι αἱ διάλεκτοι, ἡ Ἱστορία, ἡ Μυθολογία τῶν θεῶν ὄλων τῶν ἐθνῶν, ἡ Γεωγραφία: τοῦτέστιν ἡ περιγραφή τῶν ἀλύσεων τῶν ὄρων, τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν, τῶν κατοίκων καὶ προϊόντων τῆς γῆνινης ἐπιφανείας: ἔτι δὲ καὶ ἡ φυσικὴ Ἱστορία, εἴτε ἡ ἐξιστόρησις τῶν ὀρυκτῶν, φυτῶν καὶ ζώων. Εἰς δὲ τὸ λογικόν ἐν πρώτοις μὲν ἀνήκει ἡ ἰδεαλογία, ἣτις ἔχει δι' ὑποκείμενον πῶς ἐκ τῶν αἰσθημάτων πηγάζουσι αἱ ἰδέαι καὶ πῶς ἐκ τούτων αἱ ἀποφάνσεις καὶ οἱ συλλογισμοί: ἢ ἂν θέλης εἶναι ἡ ἀνάχυσις τοῦ νοῦς, εἴτε ἡ ἔρευνα καὶ θεωρία τῶν ἰδιοτήτων τῆς ψυχῆς, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ γενικὴ Γραμματικὴ καὶ ἡ Λογικὴ. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνος ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀλλὰ πάμπολλα ἄλλα ὄντα, τούτου ἕνεκεν δεύτερον ὑποκείμενον τοῦ λογικοῦ εἶναι ἡ γνώσις τῶν ἰδιοτήτων τῶν σω-

μάτων, ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος περικυκλοῦται: γενικῶν λέγω καὶ μερικῶν ιδιοτήτων. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐν σημεῖον τοῦ σύμπαντος, ὅθεν διὰ τὴν γίνῃ καὶ αὐτὸς σύμπαν, εἴτε νοητὸς κόσμος, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντα ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἢ διὰ τοῦ νοός, εἴτε τῆς Φιλοσοφίας. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ τὴν ποσότητα: τοῦτέστι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν, καὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς Ἀριθμητικῆς, ἢ δὲ ἔκτασις τῆς Γεωμετρίας, ἣτις καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς διαφόρους κλάτους: Γεωμετρίαν ἰδίως λέγω, Ἄλγεβραν, Τριγωνομετρίαν, Κωνικὰς τομὰς κτλ. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ τὰ σώματα εἶναι ὄχι μόνον ἔκτατὰ, ἀλλὰ καὶ κινητὰ, ἢ ἐπιστήμη ἣτις ἔχει δι' ὑποκείμενον τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων ὀνομάζεται Μηχανική. Ἄν ὅμως καὶ ἡ Μηχανική ἀντὶ νὰ ἐξετάσῃ τὴν κίνησιν τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων, μεταβῇ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, τότε ἀλλάσσει ὄνομα, καὶ ὀνομάζεται Ἀστρονομία. Εἰ δὲ καὶ ἐξετάζει τις ἐκείνας τῶν γενικῶν ιδιοτήτων τῶν σωμάτων, αἵτινες δὲν ὑποπίπτουσιν ἀκριβῶς εἰς λογαριασμὸν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν πείραν, οἷα εἶναι ἡ πορότης, ἡ ἐλαστικότης, ἡ μαλακότης, ἡ σκληρότης, ἡ βευστότης καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο ὀνομάζεται γενικὴ Φυσική. Καὶ μερικὴ, ὅταν ἐξετάζῃ τὰς μερικὰς, ὡς εἶναι ἡ Ὀπτική, ἡ Ἠλεκτρική, ὁ Μαγνητισμὸς, ὁ Γαλβανισμὸς κτλ. Καὶ Χημικὴ ὀνομάζεται ἡ ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις τῶν σωμάτων. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄχι μόνον θεωρία, ἀλλὰ καὶ πράξις: ὅ ἐστι μεθερμηνεύμενον, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὄχι μόνον σώματα, καὶ ζῶα ἄλογα, ἀλλὰ καὶ λογικὰ, εἴτε ἄνθρωποι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἡμῶν μάλιστα ἔχει ἀναφορὰν καὶ κοινωνίαν, καὶ ἐξ οὗ κρέμαται ἡ εὐδαιμονία καὶ δυστυχία ἡμῶν, ἢ ἐπιστήμη ἢ διδάσκουσα τῷ ἀνθρώπῳ τὸν δρόμον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὀνομάζεται Ἠθική. Τέλος εἰς τὴν φαντασίαν ἀνήκουσιν ὅσαι τῶν τεχνῶν ἔχουσι δι' ὑποκείμενον τὸ ὄρατον, ἢ τὴν μίμησιν τῆς φύσεως. Καὶ ταιαῦ-

ται εἶναι ἡ Ἰχνογραφία, ἡ Ζωγραφικὴ, ἡ Μουσικὴ, ἡ Ποιητικὴ, ἡ μελωδία, ὁ ρυθμὸς κτλ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μάθῃ τι ἄνευ σημεῖων τῶν ἰδεῶν, εἴτε διαλέκτου, ἕκαστος ἡμῶν ὀρθῶς ὅτι τὸ πρῶτον μάθημα τοῦ παιδὸς εἶναι ἡ διάλεκτος, καὶ πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ ἢ μήτηρ του. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει οὔτε τὴν μνήμην ἄπειρον καὶ εἶναι θεβιασμένος νὰ κοινοῖ τὰς ἐκὺ τοῦ ἰδέας καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας, τοῦτου ἕνεκεν εἶναι πᾶσα ἀνάγκη εἰς αὐτὸν νὰ μάθῃ καὶ τὰ σημεῖα τῶν λέξεων: τοῦτέστι τὰ γράμματα, εἴτε νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ, καὶ πῶς νὰ ὀρθογράφῃ. Καὶ ἕκαστος μὲν πρέπει νὰ μανθάνῃ κάλλιστα τὴν πάτριον αὐτοῦ διάλεκτον, εἴτα ἐκείνην, ἣτις συντρέχει ἢ πρὸς στολισμὸν, ἢ πρὸς κυβέρνησιν αὐτοῦ. Εἶναι ὅμως, νομίζω, ἕκτος πάσης ἀντιλογίας, ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος ἀνωτέρα ἅπασι τῶν διαλέκτων καὶ κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν ἁπάντων τῶν πεπαιδευμένων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Καθότι αὕτη ἔχει πολλὰ προτερήματα, τὰ ὅποια αἱ λοιπαὶ ὑστέρηται. Καὶ πρῶτον προτέρημα ταύτης τῆς πνευματώδους διαλέκτου εἶναι ὅτι ἀναφύονται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης αἱ ἐκφράσεις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἐξ οὗ γίνεται ἐμφανὴς ἡ ἀρχὴ αὐτῶν περιστάσσα οἰκογένειάν τινα, ἐξ οὗ ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος διανέμει φυσικῶς τὰς ἰδέας εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἐλλείπει ἐκ τῶν λοιπῶν διαλέκτων, καὶ διὰ τὴν φάσῃ τις εἰς τοῦτο ἐκεῖ, εἶναι χρεία πολλῆς σκέψεως, καὶ ἴσως οὐδέποτε ἀκριβῶς. Δεύτερον προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ἐξηγεῖ τὰς ἰδέας διὰ τῆς συνθέσεως καὶ ἀναλύσεως τῶν λέξεων, καὶ ἐπομένως ἢ γινώσκει αὐτῆς εἶναι τρόπον τινὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν γινῶσιν τῶν ἐπιστημῶν. Τρίτον προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ὑπῆρξε διδάσκαλος πολλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὧν περ τὰς λέξεις παραλαβοῦσαι αἱ ξέναὶ διαλέκτοι οἰκοιοποιήθησαν αὐτάς. Καὶ εἰς πολυμαθέστατος ξένων διαλέκτων θέλει τὰς διαλέκτους ἐπὶ τῆς γῆς ἄλυσόν τινα,

ἐνθα ἡ μὲν Ἑλληνικὴ κατέχει τὸν πρῶτον κρίκον, ἡ δὲ τῶν Κινέζων τὸν ἔσχατον. Καὶ ἂν μὲν ἦναι χρήσιμος εἰς τὰς ἑτεροθνεῖς ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, εἰς ἡμᾶς ὁμως τοὺς Ἑλληνας εἶναι ἀναγκαιοτάτη.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΑΝΑΡΡΑΦΗ ΜΕΘ ΥΠΟΤΟΜΗΝ

ΗΤΟΙ ΜΕΘΟΔΟΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

ΠΡΟΣ ΙΑΣΙΝ ΤΗΣ ΤΡΙΧΙΑΣΕΩΣ.

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 253.)

Καὶ τὴν μὲν τοῦ Crampton καὶ Adams μέθοδον εἶδον ἀπαξ κατὰ τὴν ἐν Λονδίῳ διαμονήν μου· ἀλλ' ἀρκετοὺς λόγους ἔχω, ἵνα μηδὲως συνηγορήσω ὑπὲρ τῆς μεθόδου ταύτης. Μόνη ἡ ἐπιγινομένη δυσμορφία θεωρεῖται ἀρκετὸς λόγος ὑπ' ἐμοῦ· διότι τὸ μεσαῖον τμήμα κατὰ τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος προέχει τῶν δύο ἄκρων τμημάτων τοῦ βλεφάρου καὶ ἐν τοιαύτῃ θέσει συμφύεται. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι καὶ αἱ κατὰ τὸν ἐπιπεφυκότα οὐλαὶ καὶ ἡ διατομὴ τῶν Μειβομείων ἀδένων ἀδικοῦσι σπουδαίως τὸν βολβόν. Δυσεκτέλεστος δ' ἡ χειρουργία, ἂν αἱ νύττουςαι παραφύωνται ἀκριβῶς παρὰ τὸν ἔξω κανθόν ἢ παρὰ τὸ δακρυακὸν σημεῖον.

Τὴν δὲ μέθοδον τοῦ Barow εἶδον ἐν Λονδίῳ παρὰ τῷ ἀξιολογώτῳ καθηγητῇ Cooper, ὅστις λίαν ἀπροφρόνως καὶ ἀγαθῇ τῇ θελήσει πολλά τ' ἄλλα μ' ἐδίδαξε, μοὶ ἐξύμνησε δ' ἐνθέρμως τὸ ἀποτελεσματικὸν καὶ ἀπλοῦν τῆς μεθόδου τοῦ Barow, εἰπὼν μοι, ὅτι πρὸ ἐνός ἔτους καὶ ἐπέκεινα ἐνεχείρησέ τινας ἀσθενεῖς, ἰαθέντας τελείως καὶ ἀνευ ὑποτροπῆς. Ἐνεχείρησεν ὧδε· ἐξέστρεψε τὸ ἄνω βλέφαρον, στηρίζων δ' αὐτὸ οὕτω ἀνεστραμμένον διὰ τοῦ ἀντίχειρος τῆς

ἀριστερᾶς, ἔδωκε 3 χ.μ. περίπου ἄνωθεν τῆς ὀπισθίας γωνίας καὶ παραλλήλως ταύτῃ ἐγκάρσιον τομὴν κατὰ τοῦ ταρσοῦ, εἰς μῆκος μὲν ἀπὸ κανθοῦ διήκουσαν ἐπὶ κανθόν, εἰς βάθος δ' ἀπὸ τοῦ ἐπιπεφυκότος μέχρι τοῦ δέρματος· εἶτα δ' ὑπέδειρεν ἀπὸ τοῦ βλεφαρικοῦ μυὸς τὸ δέρμα καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς τομῆς ἐπὶ 2 χ.μ. πρὸς τὰ ἄνω τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς τοῦ ταρσοῦ καὶ τοῦ βλεφαρικοῦ μυὸς καὶ ἐπὶ 2 χ.μ. πρὸς τὰ κάτω αὐτῆς. Τὸ οὕτω ἀποχωρισθὲν ἄρα βλεφαρικὸν χεῖλος συνέχετο μόνον διὰ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ἔσω καὶ ἔξω συνδέσμου τοῦ ταρσοῦ μετὰ τοῦ λαιποῦ βλεφάρου· ἦν δ' εὐκίνητότατον καὶ ἐξεστράφη αὐθωρεὶ ἐπὶ τὰ πρόσω, οὐδ' ἐνυσσὸν πλέον αἱ βλεφαρίδες. Ἀληθές, ὅτι βραδεία ἐγένετο ἡ τελεία συνούλιωσις, διαρκέσασα περίπου 15 ἡμέρας, καὶ ἠρεθίσθη μικρὸν ὁ ὀφθαλμὸς, ἀλλὰ τὸ ἀποτελεσματικὸν ὑπῆρξε λίαν εὐχάριστον. Οὐδέποτε δ' ἐκτέμνεται πτυχὴν δέρματος. Φόβῳ ὁμως μὴ ἡ οὐλὴ ἐρεθίσῃ ἀκολούθως τὸν ὀφθαλμὸν ἢ ἀδικίᾳ τις εἰς τὸ μετέπειτα ἐπιγίνηται αὐτῷ ὡς ἐκ τῆς διατομῆς τῶν Μειβομείων ἀδένων ἢ ἐπέρχηται ὑποτροπὴ, ἀνέβαλον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπλοῦς αὐτῆς τυχῆς χειρουργίας, μέχρις οὗ λάβω νεωτέρας πληροφορίας παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Cooper, ἔχοντος ἀφρονώτατον ὕλικόν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ. Ὑπολείπεται δὲ τῆς μεθόδου τοῦ Barow ἡ μέθοδος τοῦ Ammon, καθ' ἣν οὐδέποτε ἐκτέμνεται ἐγκάρσιος πτυχὴ τοῦ δέρματος.

Ἡ δὲ μέθοδος τοῦ καθηγητοῦ Snellen (καὶ ἡ παρομοία πύτη τοῦ Streat feild) φέρει κάλλιστα ἀποτελέσματα ἐνεργουμένη, ἐνθα ἐνδείκνυται. Εἶδον ἐν Βόννῃ τριχιῶντα ἐγχειρηθέντα παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Saemisch κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Snellen. Ἰάθη τελείως, οὐδὲν δ' ἔχνος τῆς χειρουργίας ἐναπέμεινε. Ἀλλ' εἰς τὰς πλείστας τῶν φαλαγγώσεων, αἵτινες παρ' ἡμῶν τοῦλάχιστον ἀπαντῶσιν, βραχύνεται σπουδαίως καθ' ὕψος καὶ μῆκος ὁ ταρσός, τὸ ἔρισμα τοῦτο τοῦ βλεφάρου, ὥστε μόλις κλείει ἡ σχισμὴ τοῦ βλεφάρου.

φάρου. Ἄν δ' ἐκτάμης καὶ σφηνοειδὲς τεμάχιον ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ 2 χ.μ., βραχύνεται φυσικῶ τῷ λόγῳ οὗτος καὶ δὴ καὶ τὸ βλεφάρων κατὰ 2 χ.μ. καὶ λαγώφθαλμος ἐπιγίνεται, νέαν σειρὰν δεινῶν ἀνοίγων τῷ πάσχοντι. Πολλῶ δὲ μᾶλλον ἀνεφάρμοστος ἢ μέθοδος, ὅταν ἤδη λαγώφθαλμος συνυπάρχη μετὰ τῆς φαλαγγωσεως, ὡς συχνότατα παρ' ἡμῶν ἀπαντᾷ.

Ἡ δὲ τοῦ R. Berlin μέθοδος εὐεκτήλεστος καὶ ἀπλουστάτη· ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι, ἀφαιρουμένου τεμαχίου ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ σὺν τῷ ἐπιπεφυκότι, βράχυνσις ἀφεύκτως ἐπιγίνεται τοῦ βλεφάρου καὶ δὴ λαγώφθαλμος καὶ ὅτι ἡ γινομένη οὐλὴ ἐρεθίζει εἶτα τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς εἰς ἀναλόγους περιστάσεις παρετήρησα.

Τὴν μέθοδον τοῦ καθηγητοῦ Saemisch εἶδον ἐν Βόννη ἀπαξ μετὰ λαμπροῦ ἀποτελέσματος. Εὐεκτήλεστος ἢ ἐγγχείρησις καὶ ἂν υποτροπιάσῃ οὐδὲν κακὸν συνεπάγεται.

Ἡ δὲ μέθοδος τοῦ διδασκάλου μου Ἀναγνωστάκη Ουμάσια ὄντως παρέχει ἀποτελέσματα, ὅπου εὐανάκλαστον τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος· διότι οὔτε βράχυνσιν τοῦ βλεφάρου συνεπάγεται οὔτε δυσμορφίαν, οὔτε δέρμα ἀπὸ τοῦ βλεφάρου ἀφαιρεῖται, οὔτε ἡ λειτουργία τῶν Μειβομείων ἀδένων παραβλάπτεται. Ὅταν δ' ὁ ταρσὸς ἦ εἰς σκληρὸν οὐλώδη ἱστὸν μεταβεβλημένος καὶ δὴ δυσανάκλαστον τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος, διατείνονται βαθμηδὸν τὰ οὐλώδη ταινίδια καὶ εἰσκληῖται πάλιν τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος ἐπὶ τὸν βολβόν.

5.) Ἡ μεταφύτευσις τοῦ φέροντος τὰς βλεφαρίδας γίνεται ὡδε:

Ἐποτέμνουσιν ἀνά τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος ἀκριβῶς μὲν πρὸ τῶν στομιῶν τῶν ταρσικῶν ἀδένων ὀπίσθεν δὲ τῶν νυττουσῶν εἰς βάθος 2—3 χ.μ., διαιροῦντες οὕτω τὸ βλέφαρον εἰς πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον πέταλον, ὡς ἂν εἶπομεν, ἐκτέμνουσι μνησοειδὲς ἢ μυρσινοειδὲς δερμάτιον καὶ συναρῶσι τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ἢ πέντε

ῥαφαῖς (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, Ἀέτιος (Μέθοδος Λεωνίδα), v. Arlt, Jäsche, ὅς τὴν ὑποτομὴν ποιεῖ $\frac{1}{4}$ '''—1 ὑπὲρ τὴν ταρσικὴν γωνίαν, v. Graefle, ὅς κατὰ τὰ ἄκρα τῆς ὑποτομῆς διατέμνει καθέτως τὸ πρόσθιον πέταλον εἰς ὕψος 4''').

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς χειρουργίας ὄντως ἀσφαλῆς καὶ κοινὸς ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὃν Παῦλος ὁ Αἰγινήτης (Edit. de M. Briau ch. VIII p. 102) ἀκριβέστατα περιγράφει, ὡς καὶ ὁ Ἀέτιος (livre VII ch. 72), περιέπεσεν εἰς τελείαν λήθην σχεδόν. Αἰφνης δὲ παρουσιάζεται ὡς μέθοδος τοῦ Jaesche, ἀλλ' ἐτελειοποιήθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξιν καὶ ἐγένετο ἀσφαλῆς καὶ κοινὴ διὰ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου μου v. Arlt (Graefe und Saemisch. Augen-heilkunde. Operationslehre v. Arlt, p. 447), λαβόντος ἀφορμὴν ἀπὸ τῆς μεθόδου τοῦ Jaesche. Εἶδον πολλάκις τὴν μέθοδον αὐτὴν ἐν Βιέννῃ καὶ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα· ποιεῖ αὐτὴν ἀπαρραλλάκτως, ὡς Παῦλος ὁ Αἰγινήτης περιγράφει, μὴ διαπεύρων ὅμως τὴν βελόνην ἐν αὐτῇ τῇ ὑποτομῇ ὡς οὗτος, ἀλλὰ συνάγων τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τοῦ δέρματος ὡς ὁ Ἀέτιος· συμπεριλαμβάνει δ' ἐν τῇ ῥαφῇ καὶ δερμάτια τοῦ βλεφαρικοῦ μύος.

Ἐνταῦθα ὑπάγεται καὶ ἡ ἡμετέρα μέθοδος· ἔχει δ' ὡς ἀρχὴν τὸ «μηδὲν βλάπτειν εἶτα δ' ὠφελῆειν» οὔτε μνησοειδὲς ἢ μυρσινοειδὲς δερμάτιον ἐκτέμνομεν ἀπὸ τοῦ βλεφάρου, οὔτε τοὺς ταρσικοὺς ἀδένους ἀδικοῦμεν, οὔτε τοὺς βολβοὺς τῶν βλεφαρίδων ἐξολοθρεύομεν, οὔτε λαγώφθαλμον ἐπάγομεν, οὔτε δυσμορφίαν τινὰ παράγομεν διὰ τῆς ἡμετέρας μεθόδου. Ἐχει δ' ὁ χειρουργὸς ἐλεύθερον τὸ στάδιον· μεταφυτεύει, ὅσον ἂν βούληται ὑψηλότερον τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας, μὴ ἀφαιρῶν οὐδὲν ἀπὸ τοῦ βλεφάρου. Ἡ φύσις θεσπικῶς τὸν ταρσὸν ἔθηκεν ὡς ἔρεισμα τοῦ βλεφάρου, ὡς καὶ ἡ λέξις αὐτῇ δηλοῖ, ἐπ' αὐτοῦ ἐρείδονται οἱ λοιποὶ τοῦ βλεφάρου ἴσοι· ἐπ' αὐτοῦ ἄρα ἐρείδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας, μεταφυτεύοντες αὐτό.

Θεραπείαι δ' ασφαλέστατα ἡ ἡμετέρα μέθοδος τὴν τριχιάσιν καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς οὔτε δυσμορφίας, εἴτε γενικὴ εἴτε μερικὴ ἐστὶν αὕτη. Ἐφαρμόσιμος δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνω καὶ ἐπὶ τοῦ κάτω βλεφάρου. Οὐδὲν παραβλάπτει ἡ ἡμετέρα μέθοδος, ὡς εἶπομεν, καὶ αὐτοῦ τοῦ δέρματος φειδαμένη. Μεταφυτεύεται μόνον ἀπλῶς ἐπὶ τὰ ἄνω μετακινούμενον τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας πρόσθιον πέταλον καὶ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ἐρείσματος τοῦ ταρσοῦ. Ἡ δὲ μετατόπισις αὕτη γίνεται, εἰς ὅσον δὴποτε ὕψος κρίνη ἀναγκαῖον ὁ χειρουργὸς ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπωλείας δέρματος. Προτέρημα τοῦτο σπουδαιότατον τῆς ἡμετέρας μεθόδου. Καὶ ἂν μάλιστα σπουδαιότητι διήθησις κυτταρίων τοῦ ἐπιπεφυκότου καὶ τοῦ ταρτοῦ προσυπάρχη μετὰ τῆς τριχιάσεως ἐπὶ συκώσεων τῶν βλεφάρων, μὴ ληξάσης ἐτι τῆς ἐπεξεργασίας εἰς τὸ τέλος αὐτῆς, τὴν οὐλώδη συρρίκνωσιν, καὶ τότε οὐδόλως ἀντενδείκνυται ἡ ἡμετέρα μέθοδος, ἀλλὰ μάλιστα συνεργεῖ τὰ μέγιστα τῆ ὡς τάχιστα λήξει τῆς ἐπεξεργασίας, ἀπαλάττουσα τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν νυκτουσῶν· διότι ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπωλείας βλεφαρικοῦ δέρματος ἐν χερσὶ τοῦ χειρουργοῦ κεῖται τὸ μεταφυτεύσαι τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας, ὅσω ὑψηλότερον κρίνη ἀναγκαῖον, ἵνα οὐδέποτε ὑποτροπὴ γένηται. Ὑπόθεσις δ' ὅτι ἡ τριχιάσις ὑποτροπιάζει, ποιεῖς ἐπ' ἄπειρον ὀπίσω τὰ αὐτά, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπωλείας, ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσμορφίας, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀδικίας. Ὁ δὲ τὰ μάλα διαφημισθεὶς κοινὸς τε καὶ ἀσφαλῆς τρόπος τῆς χειρουργίας τῆς τριχιάσεως κατὰ Παῦλον τὸν Αἰγινήτην Ἀέτιον καὶ v. Arlt ἂν ἀποτύχη, τί ποιητέον; Πάλιν ὀπίσω τὰ αὐτά; Φρονῶ, ὅτι οὐχὶ ἀτιμωρητεῖ. Ἀπώλεια δέρματος 20 χ.μ. κατὰ μέσον ὄρον ἐν δυσὶ χειρουργίαις ἀπὸ τοῦ βλεφάρου ἐστὶν οὐ σμικρὸν τι χρῆμα καὶ βεβαίως πρὸς τῆ δυσμορφία καὶ λαγώφθαλμος ἐπιπροστίθεται καὶ δὴ κακὸν μείζον καὶ ἀθεράπευτον ἀντὶ σμικροῦ καὶ ἰατοῦ.

Κατ' αὐτὰς δ' ἰδίως τὰς εἰδεχθεστάτας τῆς τριχιάσεως μορφάς, καθ' ἃς ὁ ταρσὸς ἐστὶ λίαν ἠγκυλωμένος καὶ οὐλωδῶς συνερρίκνωμένος καὶ σκληρότατος καὶ παχὺς καὶ βραχύτατος, συνυπάρχει δὲ καὶ λαγώφθαλμος, ἐβραχύνθη δὲ καθ' οἷον δὴποτε τρόπον καὶ τὸ δέριμα, ἡ ἐμὴ μέθοδος ἀλανθάστως καὶ ἀσφαλῶς ἀποτρέπει τὰς νυκτούσας ἀπὸ τοῦ βολβοῦ ἄνευ ἐπανξήσεως τοῦ λαγωφθάλμου. Ἐπὶ ἐλαφρῶν δὲ περιπτώσεων καὶ τοῦτον ἐθεραπεύσαμεν ταυτοχρόνως, ταμόντες τὴν ταρσοκογχικὴν ταινίαν καὶ κατατείναντες τὸν ταρσόν. Πλεῖστοι τριχιῶντες ἀπαντῶσι παρ' ἡμῖν ἐγχειρηθέντες κατὰ Διοσκορίδην ὑπ' ἄγυρτων καλάμῳ τὸ δέριμα λαβιδούντων καὶ περιτριγγόντων, ἕως ἂν ἀποπέσῃ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀδύνατός ἐστι δι' οὐδεμιᾶς μεθόδου ἡ θεραπεία ἐνὸς τῶν δεινῶν τοῦλάχιστον ἄνευ ἐπιτάσεως τοῦ ἐτέρου. Τοῦτο ἡ ἐμὴ μέθοδος ἀσφαλῶς κατορθοῖ. Καὶ σύνοιδα μὲν ὅτι «ἅπας ὁ λόγος, ἐν ἀπῆ τὰ πράγματα μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν»· ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐπ' ἀκριβές, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι προσεχῶς δημοσιεύσομεν ἐκτενῆ περὶ συκώσεων τῶν βλεφάρων (τραχώματων) πραγματείαν, ἐνθα ἐν ἐκτάσει ἐκτίθενται οἱ διάφοροι τρόποι τῆς ἰάσεως αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐκ τούτων συνεπειῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρις ἡμῶν καὶ ἐνθα διὰ πραγμάτων καὶ πολλῶν ἱστοριῶν ἀσθενῶν, ὀνομαστί, καὶ δι' ἀριθμῶν καὶ διὰ παραβολῆς τῶν ποικιλιωτάτων μεθόδων καταδείκνυται, τίνι τρόπῳ ἡμεῖς τάχιστα καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς ἰῶμεν τὰς τῶν βλεφάρων συκώσεις (τραχώματα) καὶ τὰς ἰατὰς ἐκ τῶν συνεπειῶν αὐτῶν· καὶ δὴ ὀνομαστί καὶ ἀκριβῶς ἀναφέρονται ἐν αὐτῇ αἱ ἱστορίαι πάντων τῶν τριχιῶντων, οὓς κατὰ τὴν ἐμὴν μέθοδον ἐνεχείρησα, καὶ καταδείκνυνται ἄρα ἔργῳ καὶ οὐχὶ λόγῳ τὰ ἄνω εἰρημένα, ὅτι ἡ ἐμὴ μέθοδος θεραπεύει ἀλανθάστως καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς οὔτε δυσμορφίας τὴν τριχιάσιν καὶ ὅτι, συνυπάρχοντος καὶ λαγωφθάλμου μικροῦ βαθ-

μεθό-

μοῦ, ἔστιν ἡ μόνη, ἣτις ἐπιτυγχάνει τὴν ἴασιν ἀμφοτέρων τῶν παθῶν συνάμα ἢ ἐν ἀποτυχίᾳ τούτου τὴν ἴασιν τῆς τριχιάσεως ἀνευ ἐπαυξήσεως τοῦ λαγωφθάλμου. Ἐπιτραπήτω μοι λοιπόν, ἵν' ἐνθέρμως καὶ μετὰ θάρρους συστήσω τοῖς ὀφθαλμοσόφοις τὴν μέθοδόν μου ταύτην, ἐξ ἧς ἄριστα ἔσχον ἀποτελέσματα.

Ὅταν δὲ μία ἢ δύο μόνον ὦσιν αἰ νύττουσαι, οὐδεμία δὲ οὐλώδης συρρίκνωσις τοῦ ἐπιπεφυκότος ἐνυπάρχη οὔτε τοῦ ταρσοῦ, οὔτε στρογγύλωσις ἄρα τῆς ὀπισθίας γωνίας, καὶ οὐδεὶς ἐπομένως φόβος, μὴ καὶ ἄλλαι βλεφαρίδες προϊόντος τοῦ χρόνου εἰσκλησθῶσιν καὶ γενικὴ γένηται ἡ τριχιάσις, τότε θεραπεύει μὲν καὶ ἡ ἡμετέρα μέθοδος, ἀλλ' εὐκολίας χάριν προτιμῶμεν τὸν ἀναβροχισμόν τῆς νυττούσης, ἡ ἐκτίλλοντες αὐτὴν καταπείρομεν βελόνην λεπτὴν ἐν τῷ πόρῳ αὐτῆς καὶ καταστρέφομεν τὸν βολβὸν τῆς τριχός.

6) Ἡ Κανθοπλασία.

α.) Ὁ Richet ποιεῖ δύο βαθείας τομάς συγκλινοῦσας ἐν σχήματι , οὗ ἡ μὲν κορυφὴ κεῖται 10 χ.μ. περίπου ἔξωθεν τοῦ μικροῦ κανθοῦ, τὰ δὲ σκέλη ἄρχονται μικρὸν τι ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ ἔξω κανθοῦ ἀπὸ τῶν βλεφαρικῶν χειλέων· εἶτα δ' ἐκτέμνει πάντας τοὺς ἐκ τῶν δύο διαίρεσεων περιγραφέντας ἰστούς ἀπὸ τοῦ δέρματος ἄχρι τοῦ ἐπιπεφυκότος, διαίρει τοῦτον ἐν τῷ μέσῳ παραλλήλως τῆ βλεφαρικῆ σχισμῇ καὶ συνάπτει τὸν ἐπιπεφυκότα μετὰ τοῦ δέρματος.

β.) Διασχίζουσιν ἐγκαρσίως ἐπὶ 6—10 χ.μ. τὸν μικρὸν κανθὸν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πᾶχος εἴτε ψαλλιδίῳ εἴτε σμιλίῳ καὶ ῥάπτουσι τὸν ἐπιπεφυκότα μετὰ τοῦ δέρματος (Ammon, Himly).

Ὅταν σὺν τῇ φαλαγγώσει συνυπάρχη καὶ βλεφαροφίμωσις ἢ, τυχόν, ἀγκυλοβλέφαρον ἢ ἐπαύξεις τῆς πίεσεως τοῦ βλεφάρου ἐπὶ τοῦ βολβοῦ ἕνεκα τῆς οὐλώδους συρρίκνώσεως καὶ δὴ βραχύνσεως τοῦ τε ἐπιπεφυκότος

καὶ τοῦ ταρσοῦ, τότε συνδυάζομεν τὴν κανθοπλασίαν μετὰ τῆς ὑποτομῆς. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὀξέος ἐντροπίου ἢ μυϊκοῦ σπαστικοῦ, μὴ συνυπαρχούσης σπουδαίας οὐλώδους συρρίκνώσεως τοῦ ἐπιπεφυκότος καὶ τοῦ ταρσοῦ, ἀρκεῖ μόνη ἡ κανθοπλασία πρὸς ἴασιν. Προτιμῶμεν δὲ πάντοτε τὴν μέθοδον τοῦ Ammon καὶ Himly τῆς τοῦ Richet, τὸ μὲν διὰ τὸ εὐεκτέλεστον, τὸ δὲ διότι ἡ τοῦ Richet μέθοδος ἐναπολείπει δυσμορφίαν οὐ σμικράν.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ο ΑΛΕΚΤΩΡ.

Ὡς τὸ χριέσατον μεταξὺ ὄλων τῶν πτηνῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἀλέκτωρ, ὅστις εἶναι πεπροικισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ ἰκανὴν ὠραιότητα, ὑπερηφάνειαν καὶ τόλμην. Τὸ κατοικίδιον τοῦτο ζῶον εἰς τε τὸ βᾶδισμα καὶ τὴν στάσιν, εἰς τὴν μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων ἀναστροφὴν καὶ εἰς ἅπασαν αὐτοῦ τὴν δίαιταν ἔχει πολλὰς τὰς χάριτας καὶ πολλὰ τὰ περιέργα ιδιώματα. Ὑψοῖ ὑπερηφάνως τὴν ἐστεμμένην αὐτοῦ κεφαλὴν, σκορπίζει πανταχόσε τὰ γοργὰ αὐτοῦ καὶ κατασκοπευτικὰ βλέμματα, ἐνώπιον οὐδενὸς κινδύνου ἐκπλήττεται, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς καὶ τόλμης ἀναλαμβάνει ὄντινα δῆποτε ἀγῶνα πρὸς ὄντινα δῆποτε ἐχθρόν. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ξένον ἀλέκτορα, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων αὐτοῦ, ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἤθελε τολμήσει νὰ τοῦ ἀρπάσῃ μίαν ἐκ τῶν ἡγαπημένων του. Ἀπαντα αὐτοῦ τὰ τε διανοήματα καὶ αἰσθήματα γνωρίζει διὰ διαφόρων ἐντάσεων τῆς

φωνῆς καὶ διαφορῶν τοῦ σώματος κλίσεων νὰ ἐκδηλοῦ.
 Ἄλλοτε μὲν τὸν ἀκούει τις δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς νὰ συγκαλῆ
 περὶ ἑαυτὸν τὰς ἀγαπητάς του, ὁπότεν εὖρη τὸ τυχόν
 σπερμάτιον ἢ ἄλλην τινὰ τροφήν. Ἄλλοτε βλέπει τις αὐ-
 τὸν ἐν γωνίᾳ τινὶ νὰ συγκαθίζη, καὶ πλήρης ζήλου νὰ προ-
 σπαθῆ νὰ κάμη λάκκωμα, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς μικρὰ
 φωλεὰ δι' ἐκείνην ἐκ τῶν ἀλεκτοριδῶν, ἣν ὑπὲρ πάσας ἀ-
 γαπᾷ. Ἄλλοτε πάλιν μὲ βάδισμα ὑπερήφανον ἐπὶ κεφαλῆς
 τοῦ τάγματός του, τοῦ ὁποίου εἶναι ὁδηγὸς καὶ ὑπερασπι-
 στῆς ἐξέρχεται ἔξω εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀλλὰ μόλις ἔχει προ-
 χωρήσῃ ἑκατὸν βήματα, ἀκούει ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ σταύ-
 λου τὴν χαρμόσουν καὶ ἐνθουσιώδη φωνὴν ἀλεκτορι-
 δος, ἣτις ἀναγγέλλει, ὅτι ἐγέννησεν ὦόν. Δρομικῶς ἐπι-
 στρέφει, χαιρετίζει αὐτὴν διὰ τρυφερῶν βλεμμάτων, συνε-
 τιφώνει εἰς τὴν χαρμόσουν αὐτῆς φωνήν, καὶ τρέχει ἀκο-
 λούτως μετὰ μεγάλης σπουδῆς πρὸς τὸ ἐξεληθὸν τάγμα,
 ἵνα τεθῆ πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ. Τὴν ἐλαχίστην μεταβο-
 λὴν τῆς ἀτμοσφαιράς αἰσθάνεται, καὶ γνωστοποιεῖ αὐτὴν
 διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ φωνῆς. Μεγαλοφώνως κράζων προ-
 ἀναγγέλλει ἐπίσης τὴν ἀνατέλλουσαν ἡμέραν, καὶ ἐξεγεί-
 ρει τὸν φιλόπονον χωρικὸν πρὸς νέαν ἐργασίαν. Ἀναβαί-
 νει πολλάκις ἐπὶ τινος τοίχου ἢ ἐπὶ τινος στέγης, πλήτ-
 τει ἰσχυρῶς τὸν ἀέρα μετὰς πτέρυγας αὐτοῦ, καὶ κρά-
 ζων φαίνεται ὡς νὰ λέγῃ· «ἐδῶ εἶμαι κύριος! τίς τολμη-
 τίας δύναται νὰ μετρηθῆ μετ' ἐμοῦ;» Ὅταν δὲ καταδιώκῃται
 ὑπὸ ἀνθρώπου τινός, τότε πάλιν χλευαστικῶς κράζων μετ' ὅ-
 λης του τῆς δυνάμεως καταγελά τοῦλάχιστον ἐχθρὸν, τὸν ἀ-
 ποῖον δὲν δύναται νὰ βλάψῃ.

Ὡραιότατα ἀναπτύσσει ὄλην αὐτοῦ τὴν μεγαλοπρέπειαν
 καὶ χάριν, ὁπότεν λίαν πρῶτ, κεκμηκῶς ἐκ τῆς μακρᾶς ἀνα-
 παύσεως καταλείπει τὸν ὄρνιθῶνα, καὶ πρὸ αὐτοῦ διὰ ποικί-
 λων κλίσεων καὶ κινήσεων χαιρετίζει χαριέντως τὰς ἐξερχο-
 μένας ἀλεκτορίδας. Ἄλλ' ἀκόμη ὠραιότερος καὶ μᾶλλον ὑ-

περήφανος φαίνεται ἐν τῇ στιγμῇ, καθ' ἣν προσβάλλει τὴν
 ἀκοὴν αὐτοῦ ἢ φωνὴν ξένου ἀλέκτορος. Ἀνορθοῦται, ἀκροᾶται,
 θάινει πρὸς τὰ πρόσω μετὰ τόλμης, λυεῖ τὰς πτέρυγας του,
 πλήττει μὲ αὐτὰς τὸν ἀέρα καὶ προκαλεῖ ἐκεῖνον διὰ τῆς ἰ-
 σχυρᾶς του φωνῆς εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἢ δὲ τόλμη αὐτοῦ ἐκφαί-
 νεται ζωηροτέρα, ὅταν ὁ ξένος ἀλέκτωρ εἰσπηδήσῃ εἰς τὴν ἰ-
 δίαν αὐτοῦ αὐλήν, ἢ ἄλλως πλησιάσῃ πρὸς τὴν ἀγέλην του.
 ῥίπτει βλέμμα περιφρονητικὸν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ, προκαλεῖ αὐ-
 τὸν εἰς μάχην διὰ πολλῶν καὶ ὀργίλων φωνῶν καὶ ὀρμᾶ
 θαρβύλειως κατ' αὐτοῦ εἴτε μέγας εἶναι εἴτε μικρός. Ἢδὴ συμ-
 πλέκονται. Τὰ περὶ τὸν λαιμὸν των πτερὰ προβαλλόμενοι
 σχηματίζουσιν ἀσπίδα, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν σπινθηροβολοῦσι,
 καὶ ἕκαστος ὀρμῶν κατὰ τοῦ ἄλλου μετ' ὄλης τῆς ἰσχύος του
 ζητεῖ νὰ καταβάλλῃ αὐτόν. Τίς θέλει εἶσθαι ὁ νικητής;
 Ἀμφοτέροι φαίνονται ἴσοι κατὰ τε τὴν τόλμην καὶ τὰς
 δυνάμεις. Ἐκάτερος προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ ὑψηλότερόν τι-
 νατόπον, ὁπότεν ἐπιτιθέμενος νὰ δύναται μετὰ μειζόνος ἰ-
 σχύος νὰ ἀγωνίζηται. Ἐπὶ μακρὸν διαρκεῖ ἡ μάχη, ἀλλὰ
 πάντοτε δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ. Αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἀπο-
 κάμνουσι, καὶ μεσολαβεῖ βραχεῖά τις ἀνάπαυλα. Μὲ τὴν
 κεφαλὴν κάτω νεύουσιν καὶ ἐτοιμῆν ἕκαστοτε πρὸς τε ἄ-
 μυνην καὶ πρὸς ἐπίθεσιν, μὲ τὸ βράμφος ψυχία χύματος ἀ-
 νασκαλεῖον, ὡς νὰ ἤθελον διὰ τούτου νὰ ἐμπαίξωσι τὸν ἐχ-
 θρὸν, ὅτι δῆθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγῶνος ἀφίνουσιν ἑαυτοὺς
 εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τροφῆς, ἴστανται πλήρεις θυμοῦ ἀ-
 πέναντι ἀλλήλων. Καὶ ἤδη κράζει πάλιν ὁ εἰς μὲ τρέμου-
 σαν φωνήν, διότι ἀσθμαίνει εἰσέτι, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἐφορμᾷ ὁ
 ἕτερος κατ' αὐτοῦ. Μὲ νέαν λύσσαν συμπλέκονται πρὸς
 ἀλλήλους, καὶ ὡς πρότερον ἀγωνίζονται, ἀλλὰ τέλος καὶ
 εἰ πόδες καὶ τὰ πτερὰ αὐτῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ καμάτου δὲν
 εἶναι πλέον ἐπιτήδεια πρὸς τὸν ἀγῶνα· τότε συναρπάζον-
 ται εἰς τελευταῖον καὶ φρικώδη ἀγῶνα. Δὲν ἀναπηδῶσι
 πλέον, ἀλλὰ χαλαζῆς δίκην ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν αἱ ὑπὸ

τοῖ ῥάμφοις πληγαί, καὶ καθαιμάσσουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

Τέλος τὸν ἐχθρὸν ἐκλείπει τὸ θάρρος· ταλαντεύεται, ὀπισθοχωρεῖ, καὶ ἀφοῦ ἤδη λάβῃ μίαν τελευταίαν ἰσχυρὰν πληγὴν, γίνεται ἡ κρίσις τῆς μάχης. Ἄνορθοὶ τότε ὑπὸ φρίκης τὰ βραχιαῖα αὐτοῦ πτερὰ, ἐγείρει τὰς πτέρυγας, χαμηλώνει τὴν οὐρὰν, ζητεῖ γωνίαν τινά, συμμαζεύεται, καὶ κακαρίζει ὡς τις ἀλεκτορίς, διότι πιστεύει, ὅτι παριστάων ἑαυτὸν ὡς ἀλεκτορίδα, θὰ τύχῃ συγγνώμης καὶ οἴκτου. Ἄλλ' ὁ νικητὴς δὲν φενακίζεται διὰ κακαρισμοῦ. Ἀφοῦ ἀναλάβῃ τὴν ἀναπνοὴν του ἐπὶ τινὰς στιγμάς, πλήττει τὸν ἀέρα μὲ τὰς πτέρυγας, κράζει ἀγρίως καὶ ὄρμᾳ πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἤδη δὲν ἀμύνεται πλέον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ ἐξέπνεεν ἀμέσως ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ ἐξηγριωμένου νικητοῦ. Τοῦτο, ὅτι συνήθως ὁ ἀλέκτωρ τῆς οἰκίας ἀγωνίζεται μετὰ μείζονος θάρρους καὶ μείζονος ἐπιτυχίας, εἶναι λίαν φυσικὸν, καὶ σπανίως τολμᾷ ὁ νικηθεὶς νὰ μετρηθῇ ἐκ νέου μετὰ τοῦ νικητοῦ, καὶ ἂν ἀκόμη διαμένῃ ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ μετ' ἐκείνου.

Ἐὰν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ ὁμοιοῦντας ἀλέκτορας, ὀφείλει νὰ τρέφῃ ἓνα νέον μεθ' ἑνὸς γέροντος, ἢ δύο νέους, εἰ καὶ δὲν λείπουσι καὶ τότε αἱ συμπλοκαί. Ὅταν ἔχῃ τις ἓνα γέροντα ἀλέκτορα ἢ πολλοὺς, καὶ παραλάβῃ ἓνα νέον ὠραιότερον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐπεθύμει διατηρῶν μετ' ἐκείνων νὰ ἐπιστήσῃ ὡς ἡγεμόνα τρόπον τινα καὶ προστατήν τοῦ πλήθους τῶν ἀλεκτορίδων, τότε ὀφείλει νὰ μὴ ἀπολύσῃ αὐτὸν εἰς τὴν αὐλὴν ἀμέσως καὶ αἰφνηδίως, διότι ἐξάπαντος θὰ ἐπιπέσωσιν ἐκεῖνοι κατ' αὐτοῦ. Ὅφείλει τὸν γηροντότερον μίαν ἢ πλείονας ἡμέρας νὰ ἀποκλείσῃ εἰς τι μέρος, καὶ τότε πρῶτον νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν, ὅπότεν ὁ νέος γνωρισθῇ μὲ τὰς ἀλεκτορίδας, καὶ καταστῇ παντελῶς συνήθης καὶ οικεῖος ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ τότε ὁμῶς πολλακίς τὰς πρώτας ἡμέρας πρέπει νὰ δέσῃ τις τὰς πτέρυγας αὐτοῦ,

καὶ συγχρόνως νὰ περιάπτῃ εἰς τοὺς πόδας των περὶ τὸ πληκτρον δεσμόν τινα, ὅστις νὰ ἐμποδίζῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ πηδῶσιν.

Καθὼς οἱ ἄνθρωποι οὕτω καὶ οἱ ἀλέκτορες εἰσι πολὺ διάφοροι κατὰ τὴν τόλμην. Τινὲς αὐτῶν φαίνονται μὲν ἀτολμοὶ καὶ δειλοὶ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τοιοῦτοι, οἵτινες οὐδὲ ὡς ἐνδίδουσιν, ἐφ' ὅσον δύνανται νὰ κινῶνται. Παιδίον ὢν, λέγει ὁ φυσιοδίφης Lenz, εἶχον ἀναθρέψῃ τρεῖς νεαροὺς ἀλέκτορας δυσμόρφους μὲν καὶ ἀθλίους, ἀλλ' ὁμῶς πολεμικοὺς, τοὺς ὁποίους δὲν μοὶ ἐσυγχωρεῖτο νὰ περιορίσω κατὰ τὸ δοκοῦν ἢ νὰ σφάξω ποτέ. Ἀκολούθως ἠγόρασα ἓνα μεγαλύτερον καὶ ὠραιότερον ἀλέκτορα, τὸν ὁποῖον προώρισα ὡς ἡγεμόνα τοῦ ὄρνιθῶνος. Διὰ τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος καὶ τὴν φανεράν αὐτοῦ τόλμην οὐδὲν κακὸν ἐφοβούμην, ἀλλὰ τὰ τρία μικρὰ ζῶα, ἅτινα κατ' ἰδίαν ἐν κατοπίν τοῦ ἄλλου ἀπέλυσα, ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ νεήλудος μετὰ τῆς αὐτῆς λύσσης, ὥστε ἐκεῖνος παρὰ πᾶσαν τὴν γενναιότητα αὐτοῦ οὐδὲ ὡς ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς νίκης. Ἐλαβον κατ' ἰδίαν τὸν χειρότερον αὐτῶν, συνέδεσα ἰσχυρῶς τὰς πτέρυγας του, καὶ τὸν ἀπέλυσα πάλιν· τὰ πάντα εἰς μάτην. Ἐφώρμησε λυσοσώδεςτερον καὶ ἀπελπιστικῶς διὰ τοῦ ῥάμφοις αὐτοῦ· συνέδεσα τὰ σκέλη αὐτοῦ οὕτως, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατῇ, ἀλλὰ καὶ κάτω κείμενος ἐφώρμα μετὰ περισσοτέρας πικρίας καὶ χαλεπότητος οὕτως, ὥστε ἦναγκάσθη νὰ δέσω καὶ τὸ ῥάμφος του.

Τοῦτου γενομένου κατεμαδίσθη οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ ἐναντίου χωρὶς νὰ δύναιτο οὐδὲ ποσῶς νὰ ἀμύνεται. Ἄλλ' ὁσάκις ἀπεπειρώμην νὰ ἐλευθερώσω αὐτὸν ἐκ τῶν δεσμῶν, ἀμέσως ἤρχιζε τὸν ἀγῶνα μεθ' ὅλης τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης.

Καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ μάχεσθαι διαφέρουσιν οἱ ἀλέκτορες. Οἱ πλεῖστοι μεταχειρίζονται τὸ ῥάμφος αὐτῶν μόνον εἰς τὸ τέλος, τινὲς ἀρχίζουσιν ἀμέσως δι' αὐτοῦ. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν οἱ ἀλέκτορες μάχονται διὰ τῶν πτερυγῶν καὶ

τῶν ποδῶν, σπανίως βλάπτουσιν ἀλλήλους, ἀν καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς συνέβη τινὸς νὰ ἐκβληθῆ ὁ ὀφθαλμὸς διὰ τοῦ πλήκτρου τοῦ ἄλλου. Ἄμα ὅμως ἀρχίσωσι νὰ ἀμύνωνται διὰ τοῦ ῥάμφους, πρέπει τις νὰ τοὺς ἀποχωρίζῃ ἀμέσως ἀπ' ἀλλήλων.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ.

Γ.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ Η ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Κ. Δεινὸν ἡμῖν ἔρᾳς ἔρωτα, ὦ Εὐθύφρων, καὶ ταῦτα νεαρὸν ὅλως καὶ ἀκμάζοντα, οὐδέ τις τῶν φίλων καὶ οἰκείων νὰ κατανοήσῃ δύναται, τί παθῶν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου τοῖς βιβλίοις καὶ πάσῃ διανοητικῇ ἐργασίᾳ χαίρειν εἰπὼν, δίκελλαν ἀνέλαβες καὶ ἀξίνην καὶ περὶ δένδρα καὶ βλάστας δαπανώμενος ἔξω τοῦ ἄστεως καὶ τῆς κοινω- κῆς τύρβης τὸν πλείστον διατρέβεις χρόνον. Νῦν μάλιστα, ὅτε σύμπαν τὸ διδασκαλικὸν περὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα σπουδάζει ζητήματα· ὅτε ἀπαξάπαντες οἱ περὶ βιβλία καὶ σχολεῖα ἀναστρεφόμενοι, μυριάς ὄλη, ἐν ἐσχάτῃ μοίρα τιθέμενοι αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτῶν, τὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πρᾶξιν, περὶ θεωρίας καὶ συστήματα τυρβάζουσι, καὶ δημιουργοὶ αὐτοὶ πολλὰ καὶ παράδοξα διμιουργοῦσι. Καὶ ἐν τοῦτοις σὺ ὁ τοσαῦτα διδάξας ἔτη καὶ τοσοῦτοις προσομιλήσας μαθηταῖς ἐν τε κατωτέροις καὶ ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίαις, ὁ πολλῶν διδασκαλικῶν ζητημάτων λίαν ἐμπείρως ἔχων, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἠδύνασο νὰ εἴπῃς περὶ τῶν ζητη-

μάτων τούτων.—Εὐ. Τὸ γενῦν ἔχον, ὦ Καλλιμάχε, περὶ μὲν ἐλαίας καὶ σταφυλῆς καὶ εἴτινος ἄλλου τῶν τοιούτων εὐκόλως δύνασαι νὰ ἀκούσῃς τι παρ' ἐμοῦ, καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἡ ὀλιγοετής μου περὶ τὰ τοιαῦτα πείρα μοὶ παρέχει πρόχειρον, περὶ δὲ ζητημάτων, οἷα νῦν λέγεις, ἄλλοις δέδοται ἤδη νὰ κρίνωσι.—Κ. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐπὶ τούτῳ ἐγὼ ἐνταῦθα ἦλθον σήμερον, ὅπως ἀκούσω τὴν γνώμην σου ἐπὶ σπουδαίου τινὸς ζητήματος, περὶ οὗ πολὺς γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἡμετέρων λογίων, οὐδὲ δύνασαι νὰ μοὶ ἀρνηθῆς τὴν χάριν· καὶ ἐγκαίρως δέ σοι ἐνέτυχον ὑπὸ τὴν πτελεάν ταύτην ἀναπαυόμενον, καὶ ἴσως τοιαῦτά τινα ἐν τῷ νῶ ἀναστρέφοντα.—Εὐ. Ἀληθῶς παρήρχοντο ἐντεῦθεν πρὸ ὀλίγου παῖδες δύο, ἐκ δὲ τῶν βιβλίων, ἅπερ ὑπὸ μάλῃς ἔφερον, εἶκαζον, ὅτι σχολεῖου τινὸς μαθηταὶ ἦσαν οἱ παρερχόμενοι. Ἀλλὰ τοσοῦτον ἀδεξίως καὶ θαρβάρως συνδιελέγοντο, τοσαύτας ξενικὰς καὶ διεφθαρμένας λέξεις ἐγκατεμίγνυον εἰς τὸν λόγον, καὶ τοσαύτας ὕβρεις ἐξήμουν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ὥστε ἐστοχάσθην μήτοι εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντες οἱ ἡμέτεροι παῖδες τὴν ὕβρεολόγον καὶ διεφθαρμένην ταύτην γλῶσσαν διδάσκονται παρὰ τῶν διδασκάλων.—Ἀκριβῶς περὶ αὐτοῦ τούτου πρόκειται, ὦ Εὐθύφρων· ἐς καλὸν ἄρα ἤκων, ἐλπίζω τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι οὐκ ὀλίγα θέλω ἀκούσει παρὰ τοῦ σοφοῦ μοὶ φίλου περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος.—Εὐθ. Καὶ οὔτε δύναται τις νὰ ἀντιστῆ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ὥστε εἰ καὶ ἀτεχνῶς ἀπαράσκευος, ἄς εἰσέλθῃ ἐν τούτοις μετὰ σοῦ ὡς εἰς γυμνασίαν τινα εἰς τὸν περὶ τοῦ θέματος τούτου λόγον.—Κ. Δηλαδή περὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τῆς γλώσσης.—Εὐθ. Καθ' ὅσον εὐκόλως τις δύναται νὰ ὀρίσῃ, ὦ ἀγαπητὲ Καλλιμάχε, Γλῶσσα εἶναι ἡ διὰ τοῦ λόγου ἐνεργουμένη ἐκφρασις τῶν διανοημάτων ἡμῶν. Διανοεῖσθαι ἄρα καὶ λέγειν ἴστανται ἐν ἀμεσωτάτῳ ἀπ' ἀλλήλων ἐξαρτήσῃ. Τὸ διανόημα γεννᾷ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ γλῶσσα γεννᾷ τὸ διανόημα· διότι κα-

ὡς τὸ διανόημα, κεκρυμμένον εἰσέτι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἄυλόν τι, τείνει νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον, σάρκα καὶ ὀστᾶ λαβὸν ἐκ τῆς γλώσσης, ἣν αὐτὸ τοῦτο διαπλάττει, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα ἔχει τὴν δύναμιν τὰς ἐποπτείας τοῦ λαλοῦντος νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸν ἀκούοντα, καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ νὰ διεγείρῃ ἐπίσης εἰς ἐκεῖνον. Τὸ διανοεῖσθαι ἄρα εἶναι σιωπηλῶς λαλεῖν καὶ τὸ λαλεῖν μεγαλοφώνως διανοεῖσθαι. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι ἡ τῆς διανοίας μὀρφωσις καὶ ἡ τῆς γλώσσης μὀρφωσις ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων, ἀπαιτοῦσιν ἀλληλα, καὶ οὐδέποτε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πρέπει νὰ διαχωρίζωνται, ἀλλ' ἀμφοτέρα ἐν ἴσῃ ἀναπτύξῃ καὶ ἐνεργείᾳ νὰ ἀποβαίνωσιν οἱ κυριώτατοι συντελεσταί, τὰ γενικώτερα μέσα πάσης πνευματικῆς μορφώσεως.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γλῶσσα τοσοῦτον σχετίζεται μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ὀφείλει νὰ ἀξιοῦται καὶ τῆς πρώτης θέσεως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· ἐν τῷ Δημοτικῷ μάλιστα σχολείῳ ἢ μητρικῇ γλῶσσα ὀφείλει νὰ θεωρῆται ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερα ὕλη πρὸς διδασκαλίαν. Διότι, ὅπως ἐν τῇ γλώσσῃ ἐνυπάρχει τὸ πᾶν, οὕτως ἡ γλῶσσα ἀσκεῖ τὴν ἐπιβρόχην αὐτῆς ἐπὶ ὅλων· καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ἐκφάνσεων τῆς ψυχῆς, τοῦ τε γνωστικοῦ, τοῦ συναισθητικοῦ καὶ τοῦ βουλητικοῦ, τὸ κράτος αὐτῆς εἶναι ἀπεριόριστον.

Ὅσον ὅμως σπουδαία εἶναι ἡ γλῶσσα ὡς μέσον μορφώσεως τοῦ πνεύματος, τόσον δύσκολος εἶναι ἡ διδασκαλία αὐτῆς. Ἡ γλῶσσα οὐδὲν ἧττον εἶναι πλῆθος συσσωρευμένων λέξεων, ὅπερ δύναται τις μηχανικῶς διὰ τῆς μνήμης νὰ κατακτήσῃ, ἢ ἀλόγως ἰδίαις δυνάμεσι νὰ πολυπλασιάσῃ καὶ αὐξήσῃ· ἀλλ' ἔχει ζῶντα ὄργανισμὸν, ὃν ἰσχυρῶς ὀφείλει τις νὰ κατανοήσῃ, καὶ μόνον διὰ τῆς ἐν ἐπιγνώσει ἀναπλάσεως καὶ παραγωγῆς νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ ἐν αὐτῷ πλῆρες καὶ τέλειον. Διπλοῦς δὲ εἶναι πάντοτε ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης· α'.) ὁ μαθητῆς ὀφείλει νὰ μάθῃ τὰ

ἐν τῇ γλώσσῃ διατετυπωμένα διανοήματα τῶν ἄλλων ὀρθῶς νὰ κατανοῇ· β'.) ὀφείλει νὰ γίνῃ ἱκανὸς τὰ ἴδια ἑαυτοῦ διανοήματα εἰς καθαρὸν καὶ ἀναμφίβολον εἶδος νὰ διατυπώσῃ. Ἄλλ' οἱ δύο οὗτοι σκοποὶ χρήζουσι περιορισμοῦ τινος ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ. Ἐν αὐτῷ ἡ κατανόησις τῆς γλώσσης οὐτε ἐπιστημονικὴν τινα (φιλολογικὴν ἢ φιλοσοφικὴν) ἔρευναν τῆς γλώσσης προὑποθέτει καὶ προαπαιτεῖ, οὐτε λαμβάνει ὑπ' ὄψιν πολὺ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὅρους, τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκείνας λέξεις καὶ φράσεις, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς ὠρισμένον ἐπάγγελμα (δηλ. Ἱατρικὴν, Ἀρχιτεκτονικὴν κλπ.). Ὅταν ὁ μαθητῆς ἐννοῇ τὰ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀντιληπτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως κείμενα διανοήματα, ὅταν δύναται ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν ἐχόντων ἄμεσον σχέσιν μετ' αὐτοῦ ἐρωτώμενος νὰ δίδῃ ἐπιεικῆ τινα λόγον, μετὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς ὠρισμένην συνδιάλεξιν νὰ εἰσέρχεται, καὶ ἐν γένει τὰς γλωσσικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας νὰ ἐκπληροῖ, τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον ἐξετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἐπίσης ἡ ἐπιτηδειότης εἰς τὸ ἐκφράζεσθαι δὲν ὑπονοεῖ τὴν ἐπιτεῦξιν γυμνῆς τινος εὐγλωττίας, ἢ μεγάλης ἐτοιμότητος εἰς τὸ λέγειν. Ὅταν ὁ παῖς μετὰ βεβούσης ἀδολεσχίας οὐδένα ἀφίνει νὰ ὀμιλήσῃ, ὡς τις ἐμποροῦ ὑπάλλληλος ὀπισθεν τῆς τραπέζης τοῦ ἐργαστηρίου, δὲν συμπεραίνεται ἐκ τούτου, ὅτι καλῶς ἐκτελεῖ τὸ ἔργον τοῦ Δημοτικῶν σχολεῖον. Πολλῶ μᾶλλον ἡ ἐπιτηδειότης αὕτη ὑπονοεῖ σαφήνειαν, ὀρθότητα, ὠρισμένους τύπους ἐκφράσεως καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν εἰς τὴν φύσιν τοῦ παιδὸς ἀναλογοῦσαν ἀπλότητα. Ὅταν ὁ παῖς εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν γονέων τοῦ μετὰ συνέσεως καὶ καθαρότητος, μετὰ βεβαιότητος καὶ ἀφοβίας ἀποκρίνεται, ὅταν κοινῶς κατανοούμενα πράγματα, ὅχι μόνον προφορικῶς, ἀλλὰ καὶ γραπτῶς ἐν ἀφελείᾳ νὰ ἐκθέσῃ δύναται, τότε τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Τὰ περαιτέρω ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα ἢ τὸν μετὰ ταῦτα βίον. Ὁ σκοπὸς τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ κεῖται ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς γενικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀνάγκη πλησιεστέρου τινός ὀρισμοῦ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας. Ὅποιουδήποτε μαθήματος διδασκαλία, ἐφ' ὅσον ἀσχολεῖται εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐρμηνείας δηλ. τοῦ λεκτικοῦ κατανόησιν τῶν διανοημάτων, εἶναι γλωσσικὴ διδασκαλία. Ἐκ ταύτης ὅμως τῆς εὐρυτέρας ἐννοίας τοῦ πράγματος διακρίνεται ἡ στενωτέρα αὐτοῦ ἐννοια, καθ' ἣν ἡ γλῶσσα αὐτὴ προβάλλεται ὡς αὐτοσκοπὸς τῆς διδασκαλίας, καὶ ὅχι τὸ διανόημα, ὅπερ μόνον ὡς φυσικὸν παρακολούθημα καὶ ὑποβοήθημα συνυπάρχει, ἐνῶ ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ἡ γλῶσσα εἶναι μέσον ἀπλοῦν πρὸς κατανόησιν τῶν διανοημάτων. Τὰ διανοήματα ταῦτα τὰ ἐκ τῆς καθόλου διδασκαλίας προσποριζόμενα εἰς τὸν μαθητὴν πρόκειται ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία εἰς ὀρθολεκτικὸν καὶ ὠρισμένον τύπον ἐκφράσεως νὰ φέρῃ καὶ τοῦτον νὰ διδάξῃ εἰς τὸν παῖδα.

Ἀλλὰ τίς εἶναι οὗτος ὁ ὀρθολεκτικὸς καὶ ὠρισμένος τύπος ἐκφράσεως, ὃν πρόκειται νὰ διδάχθῶσιν οἱ σημερινοὶ Ἑλληνόπαιδες ἐν τοῖς ἡμετέροις Δημοτικοῖς σχολείοις; Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔχει σήμερον πέντε σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμενας γλώσσας: α.) τὴν γλῶσσαν τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔχει πολλὰς κατὰ τόπους διαφορὰς. β.) τὴν γλῶσσαν τὴν λαομένην ὑπὸ τῶν ἐγκύκλιόν τινα παιδείαν λαθόντων, ἥτις ὁπωσδήποτε εἶναι ὁμοιόμορφος πανταχοῦ. γ.) τὴν ὑπὸ τῶν λογίων τοῦ ἔθνους γραφομένην. δ.) τὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει γλῶσσαν, ἣν ὀφείλει βεβαίως καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν Ἑλλήνων νὰ κατανοῇ, ὑπεράνω δέδλων τούτων ὡς τιμαλφὲς στέμματα ἴσταται μετ' ἀποραμίλλου καλλονῆς καὶ χάριτος ἡ ἀρχαία κλασσικὴ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα.

Ἐνταῦθα βεβαίως οὐδεμία ἔρις οὐδὲ ἀμφιβολία ἀπλῆ δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τοῦ τίνα γλῶσσαν πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ἡμέτερον Δημοτικὸν σχολεῖον ὡς διδακτέαν. Παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὴ ὁ καιρὸς τῆς πλάνης, καθ' ὃν ἐνομιζέτο, ὅτι ἡ ἀρχαία κλασσικὴ γλῶσσα πρέπει νὰ τίθεται ὅχι μόνον ὡς τελικὸς σκοπός, ἀλλὰ καὶ ὡς πρώτη βᾶσις τῆς γλωσσικῆς διδασκα-

λίας καὶ ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ Γραμματοδιδασκαλείῳ. Ἀληθῶς πρὸ πολλοῦ ἤδη (ἀπὸ τοῦ ἀιδίου Κοραῆ) ἡ σπουδὴ τῆς νέας Ἑλλ. γλώσσης θεωρεῖται ὡς ἀνάγκη ἀπαραίτητος, καὶ στοιχεῖον ἀναπόδραστον τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως ἡμῶν. Ἐν τῷ Δημοτικῷ μάλιστα σχολείῳ ἡ τῆς γλώσσης ταύτης σπουδὴ ὀφείλει νὰ τίθεται οὐ μόνον ὡς καλὴ κρηπίς, ἀλλὰ καὶ ὡς κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας. Τοιοῦτρόπως διδεται εἰς τὸν Ἑλλ./παιδα δεξιότατον καὶ ἰσχυρότατον ὄργανον πρὸς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο θέλει γίνῃ διὰ τε τῶν ἐφημερίδων, τῶν Περιοδικῶν καὶ τῶν βιβλίων ἐν γένει, ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν λογίων γραφομένη γλῶσσα τῶν βιβλίων, ἡ καθαρὰ καὶ κανονικὴ ἡ ἐκ τῆς ἀρχαίας κλασσικῆς ἀπορρέουσα καὶ ἐκεῖθεν τρεφομένη, αὐτὴ πρέπει νὰ τίθεται ὡς αὐτοσκοπὸς τῆς γλωσσικῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ διδασκαλίας. Μόνον δὲ διὰ τὰς θρησκευτικὰς χρείας τοῦ Ἑλληνος ὀφείλει εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ (*) σχολείου νὰ διδάσκηται ἡ τῶν ἱερῶν βιβλίων γλῶσσα, χωρὶς οὐδέλω νὰ παραμεληθῇ καὶ ἡ ἐκ παραλλήλου διδασκαλία τῆς πρώτης. Ἡ νεοελληνικὴ αὕτη καθαρὰ τῶν βιβλίων γλῶσσα ὀφείλει νὰ ἀποβῇ κοινὸν τοῦ ἔθνους κτῆμα καὶ γνώρισμα διὰ τσοῦτους καὶ τοιοῦτους σκοποῦς, οὓς ἐνταῦθα οὐδέλω εἶναι καιρὸς νὰ ἀναφέρωμεν καὶ περὶ ὧν ἔγραψαν πολλάκις οἱ ἡμέτεροι λόγιοι. Ἀληθῶς ἂν ἡ ἀπόκτησις τῆς καθαρᾶς καὶ κανονικῆς γλώσσης τῶν βιβλίων εἶναι καὶ μένει ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ διδασκαλίας, ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ σκοποῦ τούτου κεῖται ὅχι μόνον ἐθνικὸν ἀλλὰ καὶ ἠθικὸν στοιχεῖον, διότι οἱ παῖδες ἡμῶν διδασκόμενοι τὴν γλῶσσαν ταύτην ὀφείλουσιν ὅχι μόνον νὰ γνωρίζωσι καὶ κατανοῶσιν αὐτὴν, ὅχι μόνον νὰ μεταχειρίζωνται καὶ πιστῶς νὰ ἀγαπῶσιν, ἀλλ' ὀφείλουσιν, ὡς εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ Kellner διὰ

(1) Ἐν τῷ Δημοτικῷ ἐνταῦθα ἐννοοῦμεν συνάμα καὶ τὸ Ἑλλ. σχολεῖον.

τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, νὰ πληρῶνται Ἑλληνικῆς διασκεψέως Ἑλληνικοῦ πνεύματος, Ἑλληνικῆς αἰσθήσεως, Ἑλληνικοῦ βίου. Τοιοῦτός τις σκοπὸς εἶναι ἄξιός τοῦ ἰδρωτὸς τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ.

Ἦδη προβάλλεται ἡ ἐξῆς ἐρώτησις. Διὰ τίνος μέσου ἐπιτυγχάνεται ὁ εἰρημένος σκοπὸς τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας;— Ὑπῆρξεν ἐποχὴ συμφορᾶς, καθ' ἣν τοὺς πρακτικοὺς σκοποὺς τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης ὑπέτασσον εἰς τὴν ἄκαιρον καὶ ἄγονον θεωρίαν τοῦ εἶδους αὐτῆς, εἰς μόνην τὴν αὐστηρὰν καὶ τυραννικὴν ἐκμάθησιν τῶν τύπων τῆς. Ὅτι ἐθεωρεῖτο καλὸν διὰ τὰ Γυμνάσια καὶ Πανεπιστήμια, τοῦτο κακοζήλως ἐμιμεῖτο τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον. Ὅθεν ἐμάνθανον ἐν αὐτῷ οἱ παῖδες πλῆθος κανόνων, καὶ ἀκόμη μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐξαιρέσεων ἀπὸ μνήμης· ἐκλινοὺν ὀνόματα καὶ ῥήματα, καὶ ἐπληροῦτο ἡ μνήμη αὐτῶν μὲ νεκρὰς ἐννοίας καὶ κενοὺς τύπους. Ὁ χρόνος τῆς κακοδαίμονος ταύτης πλάνης εὐτυχῶς παρήλθεν. Ἐπεγνώσθη ἀπὸ πολλοῦ, ὅτι ὁ μαθητὴς δύναται νὰ κατέχη ὅλους τοὺς γραμματικοὺς κανόνας, χωρὶς νὰ κατέχη τὴν γλῶσσαν. Ἡ πεῖρα μεγαλοφώνως κηρύττει, ὅτι ὄχι ἡ γνῶσις τῆς γραμματικῆς θεωρίας, ἀλλ' ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις ἐν τῇ γλώσσῃ ὀφείλει νὰ ᾔηται ἡ πρώτη. Πρῶτον γύμνασις ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ κατόπιν διδασκαλία ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς Μουσικῆς. Πρῶτον εἰσαγωγὴ τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως, ἀκολούθως αἱ γραμματικαὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς γλώσσης. Ἐπεγνώσθη, ὅτι ἡ γλῶσσα μόνον διὰ τῆς γλώσσης, δηλ. διὰ τῆς ζώσης μετ' αὐτῆς οἰκειότητος διδάσκειται, ὅτι ὄχι ἡ ἀνάπτυξις τῆς συνειδήσεως τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια τῆς αἰσθήσεως αὐτῆς ὀφείλει νὰ προηγηθῆται.

Ἀληθῶς τότε δικαιοῦται τις νὰ περιμείνῃ καρποῦς ἀξιολόγους ἐκ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας, ὅταν διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀσκήσεων ἐν τε τῇ προφορικῇ καὶ γραπτῇ

ἀναστροφῇ μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ ἐπὶ τῆς γλώσσης τῶν βιβλίων, καλλιεργηθῆκαὶ μορφωθῆ οὕτω τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα τοῦ δευτέρου, ὥστε αὐτὸς νὰ δύναται ἐνστίγχνως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πείρας καὶ τῆς συνηθείας νὰ διακρίνῃ τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένον, καὶ οὕτω νὰ ἐδραιοῖ τὸ θεμέλιον, ἐφ' οὗ κατόπιν θὰ ἐποικοδομήσῃ πᾶσαν θεωρίαν καὶ πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης. Κατὰ ταῦτα προηγείται πρῶτον ἡ προφορικὴ ἀσκήσις, ἥτις συνίσταται ἐκ δύο ἐργασιῶν τοῦ ἀκροάζεσθαι καὶ τοῦ λέγειν· μετὰ δὲ ταύτης συνδέεται ἀκολούθως ἡ γραφικὴ ἀσκήσις, ἥτις περιλαμβάνει τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Οἱ κύριοι λοιπὸν συντελεσταὶ τῆς κατὰ τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα γλωσσικῆς μορφώσεως εἶναι τὸ ἀκροάζεσθαι, λέγειν, ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Ἡ ἀκρόασις τοῦ ἀπαγγελλομένου καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ γραπτοῦ λόγου ὑπηρετοῦσι μᾶλλον εἰς τὴν κατάληψιν τῆς γλώσσης· ἀπεναντίας τὸ λέγειν καὶ γράφειν σκοποῦσι μᾶλλον τὴν μόρφωσιν τῆς ἐν τῇ γλώσσῃ ἐπιτηδειότητος. Αἱ διάφοροι ὁμῶς ἐνταῦθα πνευματικαὶ ἐργασίαι, αἱ διενεργοῦσαι τὴν κοικίλην ὑπαμοιβὴν τῶν διανοημάτων ἐν μέρει διὰ τῆς ἀκοῆς, ἐν μέρει διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τόσον συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλας, ὥστε ἐν τῇ πρακτικῇ διδασκαλίᾳ γλωσσικῆς κατανόησις καὶ γλωσσικὴ ἐπιτηδειότης, γλωσσικὸν αἶσθημα καὶ γλωσσικὴ συνείδησις δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αὐστηρῶς, ὅσον ἐν τῇ θεωρίᾳ. Ὅτι θεωρεῖ τις τὴν μίαν φορὰν ὡς σκοπὸν, εἶναι τὴν ἄλλην μέσον καὶ τὰ νάπκλιον.—Κ. Καὶ βεβαίως ἐνταῦθα θέλετε ἔχει τὴν συνήθη ἡμῶν ἀγαθότητα νὰ μοὶ ἐξηγήσητε καὶ ἀναπτύξητε ὑπὸ τίνος ἀρχᾶς καὶ τίνι τρόπῳ περίπου ὀφείλουσιν ἐν τῷ σχολεῖῳ νὰ ἐκτελῶνται αἱ τέσσαρες ἐργασίαι, περὶ ὧν ἐποιήσατε λόγον.—Εὐχαρίστως λίαν, καθόσον ἄλλως ἢ περὶ τοῦ θέματος τούτου συνδιάλεξις ἡμῶν θὰ ᾔητο λίαν ἐλλιπής. Καὶ πρῶτον ἡ ἀκρόασις. Ἡ ἐκμάθησις πάσης γλώσσης κατὰ φυ-

σικόν λόγον ἀρχίζει ἐκ τῆς ἀκροάσεως. Καθὼς τὸ νήπιον τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀκροώμενον συνηθίζει νὰ φελλίξῃ τὰς πρώτας αὐτοῦ λέξεις, οὕτω καὶ ὁ μαθητὴς ἐν τῷ σχολείῳ διὰ τῆς ἀκροάσεως τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ εἰσέρχεται εἰς τὴν κανονικὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης. Πρὸς τὸ ὀρθῶς ἀκούειν ὁμῶς δὲν εἶναι ἀναγκαῖα μόνον δύο ὑγιῆ ὄτα. Πολλῶ μᾶλλον ὁ μαθητὴς ὀφείλει πρῶτον περιμαζευμένον ἔχων τὸν νοῦν του νὰ κρατῆται τοσοῦτον προσεκτικὸς, ὥστε ἡ προσεκτικὴ ἀκρόασις νὰ καλίσταται δι' αὐτὸν σιωπηλὴ τις ἀπόκτησις. Ἡ προσοχὴ αὕτη προϋποθέτει μὲν ἀπὸ μέρους του ἀσκησίν τινα ἐν τῇ ὑπακοῇ καὶ τῇ ἐγκρατεῖα (κατακρατῆσει ἑαυτοῦ)· ἀλλὰ προσαπαιτεῖται ἐξ ἴσου ἡ καθολοῦ τάξις καὶ ἡσυχία τοῦ σχολείου νὰ ἦναι τόσον σύντονος καὶ σταθερά, ὥστε οὐδόλως νὰ διασπᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ ἀκροωμένου. Ἀπαιτεῖται δεῦτερον ἡ προτεινομένη διδακτικὴ ὕλη νὰ παρουσιάζηται εἰς τὸν μαθητὴν οὕτως, ὥστε νὰ γίνηται ἐκεῖνος ὅλος βλέμμα καὶ ἀκοή, νὰ κολουμῆ ἐν τῇ διδακτέᾳ ὕλῃ, καθὼς καὶ ἡ ὕλη ἐν αὐτῷ. Τοῦτο γίνεται, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς εἶναι πλούσιον εἰς συλλογισμοὺς καὶ διὰ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ διεγερτικὸν εἰς συλλογισμοὺς. Ἀπαιτεῖται τρίτον ἡ γλώσσα τοῦ διδασκάλου νὰ ἦναι κατὰ τὸν τύπον αὐτῆς λίαν ἀκριβῆς, λίαν ὀρθὴ καὶ καθαρὰ, καλῶς διηρθρωμένη καὶ νὰ φέρῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ τελείου· διότι ὁ τύπος οὗτος θὰ ἦναι τὸ πρῶτον καὶ φυσικὸν μέσον τῆς καλλιέργειας τῆς γλώσσης. Τὸν χαρακτῆρα τῆς τελειότητος ὀφείλει νὰ φέρῃ ὅχι μόνον ἡ διήγησις καὶ ἀπαγγελία, ἀλλὰ καὶ ἀπλῆ τις ἐρώτησις τοῦ διδασκάλου. Καὶ ἐπειδὴ τὸ τέλειον δὲν ἔχει πολλὰς μορφάς, οὔτε ἐπιδέχεται πολλὴν μεταβολήν, πρὸς τὸν σταθερὸν τύπον αὐτοῦ μορφοῦται ὁ μαθητὴς, καὶ διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτᾶ τὸ καλῶς λέγειν.

Τὸ ὑπόδειγμα λοιπὸν τοῦ διδασκάλου εἶναι καὶ ἐνταῦθα τὸ σπουδαιότατον καὶ πρῶτον, τὸ ὀρθῶς ἀκούειν καὶ ζῶν-

φῶς ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ μαθητοῦ τὸ δεῦτερον, καὶ ἡ μετὰ ἰσχυρᾶς ἀκριβείας προαγομένη ἀπομίμησις τὸ τρίτον. Καταπαύομεν ἐνταῦθα τὸ περὶ ἀκροάσεως καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεῦτερον, τὸ λέγειν.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ κ.τ.λ.

(Συνέχεια ἰδ. σελ. 244.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΑΙΩΝ.

Εἶναι σπάνιον εἰς τὴν τακτικὴν τῶν πραγμάτων πορείαν νὰ συνυπάρξωσιν εἰς τὰ ἀρόσιμα ἐδάφη ὅλοι οἱ οὐσιώδεις ἔρροι, ἄνευ τῶν ὁποίων καταντᾶ ἀδύνατος πᾶσα καλλιέργεια. Πρέπει λοιπὸν μὲ τὸν κατάλληλον τρόπον νὰ περιποιήσωμεν εἰς ταύτας τὰς γαίας τὰς ιδιότητας ἐκείνας, αἵτινες δύνανται νὰ καταστήσωσι αὐτάς, ὅσον τὸ δυνατόν εὐφωρωτέρας. Τὰ τρία κυριώτερα μέσα τῆς βελτιώσεως τῶν γαιῶν εἶναι ἡ ἐργασία, τὸ κόπρισμα καὶ τὸ λίπασμα.

Ἡ ἐργασία περιλαμβάνει ὅλα τὰ μηχανικὰ ἔργα, δι' ὧν ἀραιοῦσι τὸ ἔδαφος, τοῦτέστιν ἀνακινοῦσι καὶ σχίζουσιν αὐτό, διὰ νὰ δώσωσι δίοδον εἰς τὰς ρίζας, εἰς τὸ ὑέτιον ὕδωρ καὶ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐνέργειαν τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φωτός. Ἡ ἐργασία γίνεται τριχῶς: μὲ τὸν λίσγον, μὲ τὴν σκαπάνην καὶ μὲ τὸ ἄροτρον. Μεταχειρίζονται συνήθως τὸν λίσγον πρὸς καλλιέργειαν τῶν κήπων. Ἡ δὲ σκαπάνη εἶναι ἐργαλεῖον ἔχον σχῆμα τρίγωνον, τετράγωνον ἢ δισχιδές, τὸ ὅποιον μεταχειρίζονται οἱ ἀμπελοουργοὶ ἢ γεωργοὶ, οἵτινες δὲν ἔχουσι ζεῦγος βοῶν. Τὸ δ' ἄροτρον εἶναι μηχανὴ σύνθετος ἐκ πολλῶν μερῶν

καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον περίπλοκος κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι προσδιωρισμένη χρεῖαν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὴν δύναμιν τῶν ἵππων ἢ τῶν βοῶν, καὶ τοῦτο μόνον μεταχειρίζονται εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν.

Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ ἀρότρου εἶναι ἡ κοπίς (coutre) ἢ ὕννις καὶ τὸ οὖς (versoir). Ἡ κοπίς εἶναι εἶδος μεγάλου σιδηροῦ μαχαιρίου, ὀξέος καὶ κοπτεροῦ, προσδιωρισμένου εἰς τὸ νὰ σχίζη τὴν γῆν καθέτως καὶ νὰ κόπη τὰς ρίζας τῶν βλαβερῶν χόρτων. Ἡ ὕννις, ἐπίσης σιδηρᾶ, συνεχίζει τὸ ἀρχισθὲν ὑπὸ τῆς κοπίδος ἔργον, τέμνει τὴν γῆν κάτωθεν καὶ ὀριζοντίως. Ἀποσπασθὲν ἀπὸ τῆς ὕννεως τὸ τμήμα τῆς γῆς ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ ὠτός, τὸ ὁποῖον συμπληροῦν τὸ ἔργον, ἀναστρέφει καὶ ἀποτίθησι πλαγίως τοῦτο τὸ τμήμα, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τηρῆ κλίσιν. Τὸ οὖς εἶναι κατεσκευασμένον ἐκ ξύλου πολλὰ σκληροῦ καὶ ἐπιδεκτικῆς μεγάλης στιλβώσεως, διὰ νὰ δύναται νὰ διολισθη εὐκόλως εἰς τὸ αὐλάκιον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὸ ἄροτρον.

Τὸ σχῆμα τοῦ ἀρότρου ποικίλλει διαφοροτρόπως κατὰ τὴν φύσιν τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας εἶναι προωρισμένον νὰ σχίζη, νὰ διαιρῆ ἢ ἀναστρέφῃ. Ὑπάρχουσι ἄροτρα, τὰ ὁποία ἔχουσι ἐν προόλκαιον (avant-train) μὲ ἓνα ἢ δύο τροχοὺς, καὶ τῶν ὁποίων κάμνουσι χρῆσιν εἰς τὴν τῶν δυνατῶν γαιῶν καλλιέργειαν. Ἄλλα, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι προόλκαιον, ὀνομάζονται ἀπλᾶ ἄροτρα. Διὰ νὰ γείνη ἐπιωφελῶς ἡ καλλιέργεια, ἐκλέγουσι τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν αἱ γαῖαι εἶναι διάβροχοι ὑπὸ τοῦ υετίου ὕδατος, χωρὶς νὰ ᾔνε ἔμως κἄθυγροι. Καλλιεργοῦσιν ἢ ἀροτριῶσιν ὁμαλῶς (aplāt) μὲν, ὅταν ἡ γῆ ριπτομένη πάντοτε ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος πληροῦ ἀλληλοδιαδόχως τὸ αὐλάκιον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὸ ἄροτρον δι' ἀναχώσεως (par billons) δὲ, ὅταν τὸ ἄροτρον ἀνοίγη αὐλάκια βαθέα δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑψοῦται ἡ διάσχιζομένη γῆ.

ΠΕΡΙ ΣΠΟΡΑΣ ΒΩΛΟΚΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΙΣΜΑΤΟΣ.

Ἀφοῦ καλλιεργήσωμεν τὴν γῆν, εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον καὶ νὰ βωλοκοπήσωμεν αὐτήν. Αὕτη ἡ ἐργασία γίνεται διὰ τινος ὄργανου, βωλοκόπου καλουμένου, ἔχοντος σχῆμα τρίγωνον ἢ τετράγωνον, συνισταμένου ἐκ ῥάβδων συνηρμοσμένων καὶ ἐφωδιασμένων μὲ ὀδόντας σιδηροῦς ἢ ξυλίνους, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ζευγνύουσιν ἵππον εἰς τὸν βωλοκόπον καὶ διέρχονται δι' αὐτοῦ ἐπάνωθεν τῶν καλλιεργημένων ἢ νεωστὶ ἐσπαρμένων γαιῶν. Διότι σκοπὸς τῆς βωλοκοπίας εἶναι ὄχι μόνον νὰ θραύσῃ καὶ λεπτύνη τοὺς βώλους τῆς γῆς, τοὺς ὁποίους ὑπήγειρε τὸ ἄροτρον, καὶ ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰς ρίζας καὶ τὰ ἐπιβλαβῆ χόρτα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπικαλύψῃ καὶ καταχώσῃ τὰ σπέρματα, τὰ ὁποία πρὸ μικροῦ ἐσπάρησαν. Συμφέρει δὲ νὰ ἐμψυχοῦται ὁ βωλοκόπος διὰ ταχύτητος, ἥτις αὐξάνει τὴν ἐνέργειαν τῶν συγκρούσεων αὐτοῦ, καὶ μάλιστα, ὅταν πρόκηται νὰ θραύσῃ τοὺς βώλους. Ἐπίσης οἱ ἵπποι, διὰ τὸ ταχὺ αὐτῶν βᾶδισμα, εἶνε ἐν γένει καταλληλότεροι παρὰ τοὺς βόας εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας.

Συχνάκις διὰ νὰ θραύσωμεν τοὺς βώλους τῆς γῆς, οἷτινες διέφυγον τὴν διττὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀρότρου καὶ βωλοκόπου, διὰ νὰ ἐξομαλύνωμεν καὶ στερεώσωμεν τὸ ἔδαφος, μεταχειρίζομεθα τὰς διὰ κυλίνδρου ἰσοπεδώσεις: διέρχονται δηλ. ἐπάνωθεν τῶν γαιῶν μὲ κύλινδρον ἐκ ξύλου, λίθου, ἢ μετάλλου συρόμενον ὑπὸ ὑποζυγίων.

Αἱ μεγάλαι σποραὶ τῶν ἀγρῶν γίνονται συνήθως ἀρπακτὰ ἢ σκορπιστά. Ὁ σπορεὺς πληροῦ σπερμάτων θυλακίον ὀλίγον βάθος ἔχον, καὶ φέρων αὐτὸ περὶ τὴν ὄσφυν διατρέχει τὴν αὐλακα μὲ βήματα μεμετρημένα, ἐκβάλλων μὲ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὰ ἐκ τοῦ θυλακίου σπέρματα καὶ ρίπτων αὐτὰ

πρὸς τὸ ἀριστερόν μέρος. Κατάλληλος πρὸς τοῦτο καιρὸς εἶνε ὁ ἥσυχος, διὰ τὰ σκορπίζονται ὁμαλῶς τὰ σπέρματα. Πρέπει δὲ νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ σπείρωμεν πολὺ πυκνὰ, εἰς ὁποιοῦδήποτε ἔδαφος. Τὰ φυτὰ ἄλλως δὲν ἤθελον εὔρει ἀρκετὸν διάστημα, διὰ ν' ἀναπτυχθῶσιν ἐλευθέρως, καὶ δὲν ἤθελον δυνηθῆν ν' ἀρυσθῶσιν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς γῆς τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. Πυκνότερον σπείρουσιν εἰς τὰς ἀδυνατοὺς γαίας παρὰ εἰς τὰς δυνατάς· διότι αὗται διατηροῦσι κάλλιον τὰ σπέρματα.

Τὸ βοτάνισμα (ξεχορτάρισμα) εἶνε ἐργασία συνισταμένη εἰς τὸ ν' ἀποσπῶμεν ἢ μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ μικρὸν ἐργαλεῖον τὸ καλούμενον σκαλιστήριον, τὰ ἐπιβλαβῆ χόρτα. Ταῦτα τὰ χόρτα, ἢ αἶρα, ἢ λυχνίς, ὁ μήκων καὶ αἱ δνάκανθοι εἶνε αὐτοφυῆ, ἀξάνουσι γρηγορώτερον παρὰ τὰ ἄλλα σιτηρὰ, συμπνίγουσιν αὐτὰ καὶ ἀφαιροῦσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χυμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπορροφοῦσιν ἐκ τῆς γῆς. Τοῦ βοτανίσματος σκοπὸς εἶνε ὄχι μόνον νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐπιβροήν τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἀέρος εἰς τὸν καυλὸν καὶ τὰ φύλλα τῶν ἡμέρων φυτῶν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὰς ρίζας τῶν χυμὸν θρεπτικὸν ἄφθονον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὠρίμανσιν τῶν σπερμάτων τῶν ἐπιβλαβῶν χόρτων, ἅτινα ἀναμειγμένα μὲ τὰ σιτηρὰ, ἤθελον ἐλαττώσει τὴν ἀξίαν των.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΝ Τῆ ΑΦΡΙΚῆ.

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτα τὸν κόσμον, ἔφθασεν εἰς χώραν τινὰ τῆς Ἀφρικῆς λίαν ἀπομεμακρυσμένην. πλουσιωτάτην δὲ εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἀργυρον. Οἱ κάτοικοι

τῆς πρωτεύουσας ἐξῆλθον εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ φέροντες κἀνίστρα πλήρη ὀπωρῶν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατεσκευασμένων. «Τρώγουσι τοὺς καρποὺς τούτους εἰς τὴν χώραν σας; ἠρώτησεν ὀργίλως ὁ Ἀλέξανδρος; δὲν ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ θαυμάσω τὰ πλοῦτή σας, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθω τὰ ἦθη σας». Τότε ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐνθα ὁ ἡγεμῶν τῆς χώρας ἐπὶ πολυτίμου θρόνου καθήμενος διένεμε τὴν δικαιοσύνην. Πρὸ αὐτοῦ ἴσαντο δύο χωρικοί· ἔλεγε δὲ ὁ εἷς πρὸς τὸν βασιλέα. «Ἡγόρασα, ὦ βασιλεῦ, παρὰ τοῦ γείτονός μου τοῦτον τὸν ἀγρὸν· ἐνῶ δὲ ἐκαλλιέργουν αὐτὸν, εὔρον θησαυρὸν. Ὁ θησαυρὸς οὗτος ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸν πωλητὴν, διότι ἐγὼ ἠγόρασα ἀγρὸν καὶ ὄχι θησαυρὸν». Ὁ ἄλλος, ἀπήντησε μετὰ ζωηρότητος ὁ ἄλλος· «ἐπώλησα τὸν ἀγρὸν μὲ πᾶν ὅ,τι ἐμπεριείχετο ἐν αὐτῷ, ὁ θησαυρὸς ἄρα ἀνήκει εἰς τὸν ἀγοραστὴν». Μετὰ τινὰς στιγμὰς σκέψεως ὁ βασιλεὺς ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἕνα λέγει. «Ἐχεις υἱόν, ὦ φίλε χωρικέ;—Ἐχω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.—Καὶ σὺ θυγατέρα; ἠρώτησε τὸν ἄλλον.—Μάλιστα ἀπεκρίθη καὶ οὗτος.—Εἶνε εἰς ἀρμονίαν τὰ τέκνα σας; ἠρώτησεν ἀμφοτέρους.—Ἀγαπῶνται πολὺ, εἰ καὶ μικρὰ τὴν ἡλικίαν, ἀπήντησαν ἐκεῖνοι.—Τότε διατηρήσατε τὸν θησαυρὸν, καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς ἡλικίαν γάμου, συζεύξατε αὐτὰ δίδοντες ὡς προῖκα τὸν εὐρεθέντα θησαυρὸν».

Ἐπὶ τῇ ἀφελεί τούτῃ ἀποφάσει ὁ Ἀλέξανδρος ἴστατο ἐκθαμβος. «Πῶς ἐκπλήττεσαι, ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ χάριτος ὁ Ἀφρικανὸς ἡγεμῶν, μήπως ἐδίκασα κακῶς;»—Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ κατακτητῆς, ἀλλ' εἰς τὴν χώραν μας ἄλλως ἠθέλομεν δικάσῃ.—Πῶς; ἠρώτησεν ὁ πρῶτος. «Ἡθέλομεν φυλακίσῃ καὶ ἀνακρίνῃ τοὺς χωρικοὺς, ἵνα πληροφορηθῶμεν καλῶς περὶ τοῦ εὐρεθέντος ποσοῦ, τὸν δὲ θησαυρὸν ἠθέλομεν παραλάβῃ καὶ ρίψῃ εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον.»—Ἀνατέλλει λοιπὸν ὁ ἥλιος εἰς τὴν χώραν σας προσέθηκεν ὁ βάρβαρος ἡγεμῶν ἐνόμων τὰς χεῖράς του, ἐκφράζων τὴν

ἐκπληξίν του, καὶ βρέχει ὁ οὐρανὸς εἰς αὐτήν;—Βεβαίότα-
τα ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος.—Ἐξάπαντος λοιπὸν τοῦτο
θα γίνηται διὰ τὰ ἀθῶα καὶ ἀκίκα ζῶα, ἅτινα ζῶσιν εἰς τὴν
χώραν· διότι διὰ τοιούτους ἀνθρώπους δὲν πρέπει οὔτε σα-
γῶν βροχῆς νὰ πίπτῃ, οὔτε ἀκτὶς ἡλίου νὰ λάμπῃ.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ἐπὶ ἑνὸς Βυζαντινοῦ ἡγήτορος δοχεῖον
Ῥωμικῶν ἤμην θεσμῶν καὶ συλλογῶν παντοίων·
Ἦδη δὲ εἰς τὰ ἔσχατα παντὸς μηνὸς γεννώμαι
καὶ ὑπὸ χειρῶν φιλομαθῶν πολλῶν ἀναδιφῶμαι.
Οἱ δὲ ἀναδιφῶντές με εὐκόλως ἀποκτῶσιν
ὠφέλιμον καὶ παντερπῆ πολλῶν πραγμάτων γινῶσιν.
Ἐὰν δὲ, φίλοι, πέπωται χρόνον πολὺν νὰ ζήσω,
ὦ! τότε περισσότερον μέλλω νὰ ὠφελῆσω.

ΓΡΙΦΟΣ.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν τῷ Ζ'. τεύχει αἰνίγματος «Ἐνικυτός».